

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΧΡΗΣΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ**

Οδηγός για το Δάσκαλο

ΑΘΗΝΑ 2004

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ	
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ	3
ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΥΛΙΣΗΣ	4
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ	
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ	
1) Σχεδιασμός και φιλοσοφία	5
2) Δομή	7
3) Υποενότητες	8
4) Διαθεματικότητα	9
5) Γλωσσάριο	9
6) Δικτυακοί Τόποι	10
7) Δραστηριότητες – Εργασίες και Διαδραστικότητα	10
8) Βιβλιογραφία	11
ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ	
ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΟΝΗΜΑΤΟΣ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ – ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	
Α') Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος	12
Β') Αγωνιστές και μάρτυρες	13
Γ') Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας	15
Δ') Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο	16
Ε') Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο	18
ΣΤ') Η αναζήτηση και η φανέρωση της αλήθειας	20
Ζ') Η αλήθεια καταγράφεται	21
Η') Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός	21
Θ') Ποιος αγρυπνά για την αλήθεια – Το Σύμβολο της Πίστεως	22
Ι') Ζώντας μαζί την αλήθεια	23
ΙΑ') Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι	25
ΙΒ') Επίκαιρα θέματα – Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού	23
ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ.....	
	27
ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ	
ΔΕΝΔΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ.....	30
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	38

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

α. hardware

Ελάχιστες απαιτήσεις:

Pentium 2, CD-ROM 24x, 128 MB Μνήμη, 800x600 ανάλυση οθόνης.

Προτεινόμενη σύνθεση:

Pentium 3, CD-ROM 52x, 256 MB Μνήμη.

β. Software

- Ένα από τα windows 98, windows Me, windows 2000, windows XP.
- Internet explorer 5.5 και άνω.
- Flash Media player MX (θα εγκαθίσταται αυτομάτως σε περίπτωση που δεν υπάρχει).
- Microsoft Word.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ

ΕΚΚΙΝΗΣΗ

Εισαγωγή του Συμπαγή Δίσκου (CD) στο CD player του υπολογιστή.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΑΠΟ ΜΟΝΗ ΤΗΣ (AUTORUN)

Στην περίπτωση που δε λειτουργήσει στον υπολογιστή σας το autorun, θα πρέπει να εκτελεστούν τα εξής:

A. Διπλό κλικ στο My Computer (Ο Υπολογιστής μου).

B. Επιλογή του CD-ROM και διπλό κλικ πάνω στο αρχείο:

Thiskeytika.exe

SKIP INTRO – ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Στην αρχική εικόνα δίνεται (με εικονίδιο στο κάτω δεξί μέρος της οθόνης) η δυνατότητα της Παράκαμψης της Εισαγωγής.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΥΛΙΣΗΣ

ΑΡΧΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ: Με την πρώτη επιλογή γίνεται επιστροφή στην αρχική σελίδα της υποενότητας. Επιλέγοντας εκ νέου το ηλεκτρονικό κουμπί, επιστρέφουμε στην αρχική πολυακτινική οθόνη της εφαρμογής.

ΠΗΓΕΣ / INTERNET: Ενεργή επιλογή που οδηγεί σε ειδικό πίνακα όπου έχουν συγκεντρωθεί δικτυακές πηγές (ιστοσελίδες του Internet) αντίστοιχες για την κάθε επεξεργασμένη ενότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Ενεργοποιώντας αυτή την επιλογή εμφανίζεται κατάλογος με τις βιβλιογραφίες όλων των επιμέρους ενοτήτων, απ' όπου μπορείτε να επιλέξετε αυτήν που επιθυμείτε.

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ: Μετάβαση στην προηγούμενη οθόνη.

ΕΠΟΜΕΝΟ: Μετάβαση στην επόμενη οθόνη.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ: Με την επιλογή αποστολή σε οθόνη με αλφαβητικό ευρετήριο όπου με την επιλογή του ανάλογου γράμματος μπορείτε να διαβάσετε τα λήμματα που σας ενδιαφέρουν.

ΑΚΟΥΣΤΕ: Ηλεκτρονικό κουμπί που είναι ενεργοποιημένο σε ορισμένες ενότητες, στις οποίες δίνεται η δυνατότητα του ακούσματος εκκλησιαστικών ύμνων.

- ▶ Με την επιλογή αυτή ξεκινά το ηχητικό σήμα.
- Με την επιλογή αυτή τερματίζεται το ηχητικό σήμα.

ΒΟΗΘΕΙΑ: Επιλογή που οδηγεί στο ένθετο "Εγχειρίδιο Χρήσης".

ΕΞΟΔΟΣ: Εγκατάλειψη της εφαρμογής.

ZOOM IN / ZOOM OUT: Σε όλες τις οθόνες δίνεται η δυνατότητα για **zoom**.

Εάν πατήσουμε με δεξί «κλικ» του κέρσορα πάνω στην εκάστοτε εικόνα που θέλουμε να μεγεθύνουμε και επιλέξουμε τη δυνατότητα **zoom in** (μεγέθυνση) ή **zoom out** (σμίκρυνση) μπορούμε να τη δούμε σε μεγαλύτερο μέγεθος καθώς και να την μεταφέρουμε στο σημείο της οθόνης που επιθυμούμε σύροντας την με σταθερά πατημένο στον κέρσορα το αριστερό κουμπί. Για την επαναφορά της εικόνας στην αρχική της κατάσταση ακολουθούμε την αντίστροφη διαδικασία.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

1) Σχεδιασμός και φιλοσοφία.

Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού λογισμικού του μαθήματος των Θρησκευτικών των τάξεων Ε' και ΣΤ' του Δημοτικού Σχολείου έχει γίνει σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, τις απαιτήσεις του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών, και τις οδηγίες του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Θρησκευτικών των αντίστοιχων Τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (Φ.Ε.Κ. 303, 13/3/2003, τεύχος δεύτερο). Επομένως ακολουθεί τους στόχους και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών, όπως έχει οριστεί γι' αυτές τις σχολικές βαθμίδες.

Σκοπός του δεν είναι, σε καμία περίπτωση, να αντικαταστήσει το σχολικό βιβλίο, αλλά να το εμπλουτίσει, να διευρύνει τους διδακτικούς του στόχους και παράλληλα να δημιουργήσει ένα περιβάλλον μάθησης ευχάριστο και δημιουργικό για τους μικρούς μαθητές και να συνεπικουρήσει τον παιδαγωγό στο δύσκολο έργο του για ουσιαστική και βιωματική διδασκαλία.

Έχει γίνει συνειδητή και επίπονη προσπάθεια τόσο οι προσφερόμενες γνώσεις όσο και η γλωσσική έκφραση να ανταποκρίνονται στο νοητικό επίπεδο και τις εμπειρίες των μαθητών. Συγχρόνως λήφθηκαν υπόψη τόσο το σύγχρονο πολιτισμικό περιβάλλον όσο και οι ιδιαιτερότητες που μπορεί να συναντήσουν οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί στις τάξεις τους.

Το λογισμικό έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις που θέλουν:

- Την εξατομίκευση της διδασκαλίας σε συνδυασμό με την ομαδική εργασία μέσα στην τάξη.
- Την αυτενέργεια των μαθητών και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.
- Τη διαθεματική προσέγγιση του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Ο παιδαγωγός καλείται να συνεργασθεί με τους μαθητές για να υλοποιήσει τους πολύπλευρους στόχους του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού λογισμικού. Με την ενεργητική του παρουσία προτρέπει να μετατρέψει την τάξη σε ένα εργαστήριο συνεργατικής μάθησης.

Στους μαθητές δίνεται η ευκαιρία, αντί να παρακολουθούν παθητικά το εκπαιδευτικό λογισμικό, να συμμετέχουν ενεργά και μέσα από τις ασκήσεις και τις προτάσεις για αυτενέργεια - που δίνονται σε όλες τις ενότητες - να διευρύνουν τις γνώσεις και τους ορίζοντες της κριτικής τους σκέψης.

Το εκπαιδευτικό αυτό λογισμικό δεν έχει γίνει, απλώς για να δείξει κάποιες εικόνες και ακούσματα, αλλά να μεταφέρει το μήνυμα της Ορθόδοξης Χριστιανικής μας Πίστης, που είναι κατ' ουσία μια πρόταση ζωής. Ο μαθητής με την καθοδήγηση του δασκάλου του έχει τη δυνατότητα, να εκτελέσει πρωτότυπες δικές του εργασίες, να τις τυπώσει και να τις σχολιάσει στην τάξη, με τη συνεργασία των συμμαθητών του. Επίσης, με την ηλεκτρονική κατηγοριοποίηση των επεξεργασμένων ενοτήτων επιδιώκεται οι μαθητές να υιοθετήσουν μια ειλικρινή στάση ζωής, που θα χαρακτηρίζεται από υγιή πίστη, συνεργατικό πνεύμα, αγωνιστική διάθεση και αγάπη για την αλήθεια. Επικεντρωθήκαμε λοιπόν, στο να παρουσιάσουμε με εύληπτο τρόπο κάποιες από τις βασικές αλήθειες του Χριστιανισμού, που δίνουν ελπίδα, νόημα και περιεχόμενο στη ζωή μας. Τονίσαμε παράλληλα, ότι η ορθόδοξη πίστη οφείλει να αποδέχεται και να σέβεται τις θρησκευτικές αντιλήψεις των άλλων, ιδιαίτερα σήμερα, που οι μαθητές καλούνται να ζήσουν σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Επιπλέον μέσα από τη σπονδυλωτή διάρθρωση των ενοτήτων, με την προσθήκη υποενοτήτων, καθώς και με τις διάφορες δραστηριότητες που καλούνται οι μαθητές να υλοποιήσουν, αναπτύσσεται η φαντασία και η δημιουργικότητα τους. Συνηθίζουν δηλαδή στη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης μέσα από δυναμικές πρακτικές επίλυσης προβλημάτων.

Η προσπάθεια των σχεδιαστών του λογισμικού επομένως, είναι να δημιουργήσουν τα κίνητρα εκείνα, που όπως λέει και η παιδαγωγική επιστήμη, είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος μάθησης. Τα κίνητρα αυτά είναι η διαδραστικότητα, η αυτενέργεια και η συνάφεια του γνωστικού αντικείμενου με την καθημερινή ζωή. Επίσης η διαθεματικότητα, δηλαδή ο συνδυασμός διαφορετικών γνώσεων από τα επιμέρους διδασκόμενα μαθήματα και ο συσχετισμός τους με το περιεχόμενο της εκάστοτε διδακτικής ενότητας αποτελούν συνειδητά βασικές επιλογές στη διαμόρφωση των περιεχομένων του λογισμικού.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δε συρρικνώνεται, αλλά διαφοροποιείται. Ο δάσκαλος είναι εκείνος, ο οποίος εμπνέει συντονίζει και καθοδηγεί το μαθητή προς τη γνώση. Ταυτόχρονα βοηθά τον μαθητή, αφού ανακαλύψει τη γνώση να την αξιολογήσει, να την κρίνει και να την αξιοποιήσει. Το παρόν εκπαιδευτικό λογισμικό σε καμία περίπτωση δεν καταργεί το δάσκαλο. Τον θεωρεί ουσιαστικό και βασικό

συνεργάτη, πνευματικό οδηγό και συνοδοιπόρο που θα βοηθήσει τους μαθητές τόσο στην αυτόνομη όσο και στη συνεργατική μάθηση ενεργοποιώντας εκούσια τον καθοδηγητικό και συντονιστικό του ρόλο.

Το ηλεκτρονικά μορφοποιημένο υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των αντίστοιχων ενοτήτων από το βιβλίο είτε και μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας τους, κατά την κρίση του δασκάλου και σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες που έχει η κάθε ενότητα. Ο δάσκαλος μπορεί ακόμα επιλεκτικά, να χρησιμοποιήσει το λογισμικό για να προγραμματίσει τη διδασκαλία κάποιων ενοτήτων αλλά και να βοηθηθεί στην σύνταξη των δικών του φύλλων εργασίας και των μέσων αξιολόγησης για τους μαθητές.

Προσπαθήσαμε το υλικό να δίνεται στους μαθητές με όσο το δυνατό πιο ευχάριστο τρόπο καθώς και με οπτικές κλιμακώσεις που να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Έτσι χρησιμοποιήθηκαν ποικίλα και φωτεινά χρώματα εκεί που κρίθηκε αναγκαίο, ενώ σε άλλες περιπτώσεις σκοτεινά φόντα που καθοδηγούν την εστίαση του οπτικού νεύρου σε κεντρικά σημεία της οθόνης, όπου και εικονοποιείται το βασικό υλικό προς επεξεργασία και μάθηση.

Ταυτόχρονα, προχωρήσαμε στην αφηγηματική παρουσίαση κάποιων από τα κείμενα προς μελέτη και επενδύσαμε μουσικά, χαρακτηριστικά μέρη των ενοτήτων, άλλα με ορχηστρική μουσική και άλλα με βυζαντινούς ύμνους.

2) Δομή.

Το λογισμικό έχει οικοδομηθεί με βάση ένα δοθέν αρχικό σενάριο, το οποίο περιλαμβάνει δώδεκα (12) ενότητες που αποτελούν και το περιεχόμενο των ενοτήτων του Αναλυτικού Προγράμματος της Ε' και Στ' Δημοτικού. (Η δωδέκατη ενότητα που τιτλοφορείται «Επίκαιρα θέματα» περιλαμβάνει την παρουσίαση: «Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού»).

Στην εισαγωγική εικόνα (intro) εμφανίζεται η Εκκλησία της Μονής της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη και αμέσως μετά ο Παντοκράτορας από το εσωτερικό του τρούλου του Ναού. Περιφερειακά αυτού του σταθερού κεντρικού άξονα που σχηματοποιεί, κατά ένα τρόπο, τον πυρήνα της χριστοκεντρικής εκκλησιαστικής ζωής μας, διαμορφώθηκε ένα πολύ-ακτινικό δίκτυο τίτλων.

Κάθε ακτίνα αντιστοιχεί σε μία από τις 12 βασικές ενότητες του Αναλυτικού Προγράμματος (main menu), οι οποίες έχουν ομαδοποιηθεί σε δύο κατηγορίες: α) Οι Χριστιανοί στον Αγώνα της

Ζωής {Ε' Τάξη} και β) Αναζητώντας την Αλήθεια στη Ζωή μας {ΣΤ' Τάξη}.

Τιτλοφορούμε την κάθε ενότητα με τον τρόπο που ορίζεται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Επιλέξαμε αυτή τη μέθοδο κατηγοριοποίησης του υλικού μας για δύο λόγους. Πρώτον για να αποφύγουμε τις παρανοήσεις από τους εκπαιδευτικούς ή τους μαθητές, καθώς μ' αυτή την παρουσίαση θα μπορούν, όταν επεξεργάζονται την ανάλογη ενότητα του βιβλίου, να ανατρέχουν άμεσα στο βοηθητικό ηλεκτρονικό υλικό, για να συλλέξουν περισσότερες πληροφορίες για κάποια θέματα. Δεύτερον για να κάνουμε πιο εύκολη την πλοήγηση και των δύο στο δενδρικά σχηματοποιημένο υλικό και στις επιμέρους υποενότητες.

Οι 12 βασικές ενότητες είναι οι εξής:

1. Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος.
2. Αγωνιστές και μάρτυρες.
3. Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας.
4. Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο.
5. Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο.
6. Η αναζήτηση και η φανέρωση της αλήθειας.
7. Η αλήθεια καταγράφεται.
8. Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός.
9. Ποιος αγρυπνά για την αλήθεια – Το Σύμβολο της Πίστεως.
10. Ζώντας μαζί την αλήθεια.
11. Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι.
12. Επίκαιρα θέματα – Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού.

3) Υποενότητες.

Σ' αυτό το σημείο θεωρούμε απαραίτητο να διευκρινίσουμε ότι οι υποενότητες που έχουν διαμορφωθεί καλύπτουν μέρος των θεματικών ενοτήτων, των διδακτικών εγχειριδίων. Δηλαδή προχωρήσαμε στην επιλεκτική αλλά σε βάθος ανάπτυξη κάποιων απ' αυτές, που κρίναμε ότι παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους μαθητές και ταυτόχρονα που θεωρήσαμε ότι έχουν τις προδιαγραφές για ηλεκτρονική μοντελοποίηση και οπτικοποίηση.

Η προσεκτική επιλογή κρίθηκε αναγκαία, ώστε το τελικό υλικό να ανταποκρίνεται στον αρχικό στόχο αυτής της προσπάθειας, που ήταν η μορφοποίηση ενός βοηθητικού και συμπληρωματικού υλικού για τον μαθητή και τον δάσκαλο και σίγουρα όχι η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού βιβλίου που θα αντικαταστήσει το έντυπο εγχειρίδιο.

4) Διαθεματικότητα.

Ένας από τους βασικούς γνώμονες επιλογής των υποενοτήτων για επεξεργασία καθώς και της ανθολόγησης του υλικού (κείμενα, αγιογραφίες, ζωγραφικοί πίνακες, φωτογραφίες, σχέδια, χάρτες) που αξιοποιήθηκε-χρησιμοποιήθηκε ήταν να δίνονται όσο το δυνατό περισσότερες ευκαιρίες για διαθεματικές προεκτάσεις και προσεγγίσεις.

Σε κάθε θεματική υποενότητα προσπαθήσαμε να παραβάλουμε αρκετές διασυνδέσεις, του προς επεξεργασία υλικού, με άλλα μαθήματα που διδάσκονται οι μαθητές του δημοτικού. Ταυτόχρονα βασικά σημεία και των δώδεκα ενότητων συνδέονται ηλεκτρονικά μεταξύ τους και σχηματίζουν έτσι ένα ενεργό δίκτυο πληροφοριών, με πολλαπλές κατευθύνσεις από ενότητα σε ενότητα, που σίγουρα προκαλεί το ενδιαφέρον των μικρών μαθητών και συντελεί αποφασιστικά στη συναίσθηση της στενής σχέσης όλων των περιοχών της γνώσης αλλά και γενικά της επιστήμης.

Μ' αυτούς τους τρόπους είμαστε πεπεισμένοι, ότι μπορούμε να πετύχουμε την ποθούμενη ολιστική θεώρηση της γνώσης που πρέπει να προσφέρεται στα σχολεία μας και κυρίως να αποφύγουμε την υπερβολική εξειδίκευση της, με τις απευκταίες συνέπειες όπως η αδιαφορία για συγκεκριμένα μαθήματα και η άποψη ότι ορισμένα προσφέρουν απλά στατικές και μη αξιοποιήσιμες στο παρόν και στο μέλλον πληροφορίες.

Για την ανάλυση των διαθεματικών δυνατοτήτων κατά ενότητες μπορείτε να ανατρέξετε στο τρίτο μέρος αυτού του εντύπου.

5) Γλωσσάριο.

Με ιδιαίτερη επιμέλεια μορφοποιήσαμε ένα ειδικό γλωσσάριο με λήμματα από όλες τις ενότητες. Επιδιώκουμε μέσα από τη χρήση του, οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με λέξεις και όρους, που δεν είναι τόσο συνηθισμένες στην καθημερινή τους επικοινωνία. Με τη μελέτη του θα διευρύνουν το λεξιλόγιο τους, ενώ συνάμα θα αποκτήσουν μία πρώτη επαφή με τις θεολογικές έννοιες.

Το γεγονός ότι το γλωσσάριο είναι ένα βοήθημα, στο οποίο μπορεί να ανατρέχει κάποιος και με ευκολία και γρηγοράδα να παίρνει πληροφορίες για λέξεις και τη σημασία τους, μας οδήγησε στο να επιλέξουμε μία απλή, σύντομη και επεξηγηματική γραφή, που να ανταποκρίνεται όμως στο αναπτυσσόμενο γνωστικό επίπεδο των παιδιών στα οποία απευθυνόμαστε.

6) Δικτυακοί Τόποι.

Μέσα στην όλη οπτική του εγχειρήματος μας για ζωντανή, ενδιαφέρουσα και διαδραστική χρήση του προς μάθηση υλικού σε κάθε βασική ενότητα παραθέτουμε πλούσιο κατάλογο από προσεκτικά επιλεγμένους δικτυακούς τόπους τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού φορέα. Με τη βοήθεια και την επίβλεψη του δασκάλου, οι μαθητές μπορούν να τους επισκεφθούν και να συλλέξουν περισσότερες πληροφορίες για τα ζητήματα της καθημερινότητας και για τη σύνδεση τους με βασικές θεολογικές έννοιες. Επίσης μ' αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να έρθουν σε άμεση επαφή και να εγκλιματιστούν στον τρόπο χρήσης της συνεχώς ανανεώσιμης τράπεζας πληροφοριών που ονομάζουμε παγκόσμιο δικτυακό ιστό και παράλληλα να ενημερωθούν πάνω στην πράξη για τις άπειρες δυνατότητες μάθησης και επικοινωνίας που προσφέρει.

7) Δραστηριότητες – Εργασίες και Διαδραστικότητα.

Ιδιαίτερο βάρος δώσαμε στη διαμόρφωση δραστηριοτήτων και εργασιών σε κάθε ενότητα που επεξεργαστήκαμε, με βασικό γνώμονα την επίτευξη των στόχων της αυτενεργούς μάθησης. Τις ομαδοποιήσαμε κάτω από τον πιο γνώριμο τίτλο "Ασκήσεις".

Εάν και η ηλεκτρονική μορφοποίηση του υλικού δίνει από μόνη της πολλές δυνατότητες για διαδραστικότητα, προσθέσαμε ποικίλες δραστηριότητες με γνώμονα την προσφορά ευκαιριών για δράση των ίδιων των μαθητών. Αναφέρουμε ορισμένες απ' αυτές, όπως ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, που κυρίως στοχεύουν στην αναγνώριση και στην τελική αφομοίωση των γνωστικών πληροφοριών, οι οποίες προσφέρθηκαν κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των θεμάτων. Επίσης προσεγγίσαμε την κάλυψη της ανάγκης για ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών με την εκτεταμένη χρήση των ερωτήσεων ανοικτού τύπου, που έχουν εδώ, κυρίως τη θέση των ασκήσεων-πρότυπα για τους δασκάλους, βάση των οποίων μπορούν να διαμορφώσουν νέες δικές τους.

Στο ίδιο κλίμα προσφέρουμε θέματα για συζήτηση και περαιτέρω προβληματισμό των παιδιών - όχι μόνο στη σχολική τάξη - που βασίστηκαν στην προώθηση και την ευρύτερη χρήση της τεχνικής του καταγιγισμού ιδεών, που όλο και περισσότερο χρησιμοποιείται σήμερα. Προτείνουμε ακόμα, σχεδόν σε κάθε ενότητα, σειρά δραστηριοτήτων που υπαγορεύουν τη συνεργασία των μαθητών και την εκμάθηση των δεξιοτήτων της επικοινωνίας, που με τη σειρά της απαιτεί την ελεύθερη έκφραση των απόψεων όλων (είτε συμφωνούν, είτε διαφωνούν μεταξύ τους) με τελικό στόχο την καρποφόρα συμμετοχική σύσκεψη και την εξεύρεση κοινά

αποδεκτών λύσεων και αποφάσεων. Παραθέτουμε ταυτόχρονα και προτάσεις για δραστηριότητες που αφορούν το σύνολο της τάξης, όπως την ομαδική επίσκεψη σε μουσεία και σε ιδρύματα πολιτιστικής αξίας και προσφοράς.

Με τις παραπάνω ομάδες ασκήσεων και δραστηριοτήτων δεν επιδιώκουμε να υποβαθμίσουμε το δυναμικό ρόλο του δασκάλου. Απλά του προσφέρουμε ενδεικτικές προτάσεις για διαδραστικές δραστηριότητες, τις οποίες σε καμία περίπτωση δεν του τις επιβάλλουμε. Ο εκπαιδευτικός μπορεί και πρέπει με αφορμή τις προσφερόμενες ασκήσεις, να σχηματοποιήσει τις δικές του, σύμφωνα με την αρχή της εξατομικευμένης μάθησης, το εν γένει γνωστικό δυναμικό της τάξης, την αναπτυξιακή πορεία των μαθητών του και τους μαθησιακούς στόχους που το σχολικό πρόγραμμα αλλά και ο ίδιος έχουν θέσει.

8) Βιβλιογραφία.

Σε κάθε ενότητα που αναπτύξαμε παρουσιάζουμε και την ανάλογη βιβλιογραφία που ανταποκρίνεται στα προς επεξεργασία θέματα. Η επιλεκτική παράθεση αυτής (ελληνική και ξενόγλωσση) δίνει τη δυνατότητα τόσο στους εκπαιδευτικούς, όσο και στους μαθητές να έρθουν σε επαφή με μέρος από την πλούσια βιβλιογραφική παραγωγή που καλύπτει όλες τις πτυχές του πολιτισμού μας, πάντα σε συνάρτηση με την ορθόδοξη θεολογική πραγματικότητα.

Ευελπιστούμε ότι κι αυτό το υλικό με τη σειρά του, παρόλη την εκ των πραγμάτων στατική παρουσίαση του (κατάλογος, αλφαβητικής μορφής) θα φανερώσει τη δυναμική παρουσία της θεολογικής προσφοράς στον άνθρωπο και παράλληλα θα αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω προβληματισμό και μελέτη και άλλων συγγραμμάτων. Και σ' αυτή την περίπτωση επομένως, η δοθείσα βιβλιογραφία, που προσφέρεται με διαφορετικό χρωματικό και σχεδιαστικό φόντο για κάθε ενότητα, αποτελεί τον πνευματικό καμβά τον οποίο ο δάσκαλος καλείται να χρωματίσει με καινούργιο βιβλιογραφικό υλικό σε συνεργασία με τον μαθητή και ο δεύτερος να χρησιμοποιήσει ενεργητικά συνειδητοποιώντας ότι η αναζήτηση της γνώσης ποτέ δε σταματά.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΟΝΗΜΑΤΟΣ,
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΕΔΩΣΗ
ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ – ΣΥΝΘΕΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Σ' αυτό το μέρος γίνεται προσπάθεια σε μία επί χάρτου ξενάγηση ο αναγνώστης-χρήστης του εκπαιδευτικού λογισμικού να μπορέσει να αποκτήσει μία σφαιρική γνώση της διάρθρωσης του ηλεκτρονικού υλικού, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί σε δώδεκα χαρακτηριστικές ενότητες. Παρουσιάζουμε αναλυτικά την κάθε μία με έμφαση στην κινητήρια στοχοθεσία, στις προτάσεις για την ευκολότερη χρήση του υλικού και στις ποικίλες δραστηριότητες διαθεματικής σύνδεσης – σύνθεσης.

A') Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος.

Στην ενότητα αυτή βασικό θέμα προς επεξεργασία είναι η έννοια του καθημερινού αγώνα. Γίνεται προσπάθεια οι μικροί μαθητές να συνειδητοποιήσουν την αξία του αγώνα ως πρωταρχικό στοιχείο της ζωής όλων των ανθρώπων, με αναφορά στο καθημερινό πρακτικό πλαίσιο παίζω, συμμετέχω, συναγωνίζομαι, αγωνίζομαι. Ταυτόχρονα έχοντας ως από παράδειγμα τον αγώνα του ίδιου του Χριστού και των μαθητών του (όπως μαθαίνουν από τα θρησκευτικά μαθήματα όλων των τάξεων του δημοτικού), προτρέπονται στον να αγωνίζονται με χαρά, επιμονή και υπομονή, έχοντας ως κέντρο του αγώνα τους την αγάπη.

Στη συνέχεια για να έχουν τα παιδιά μία πρώτη γνωριμία με ένα διαφορετικό αλλά και παράλληλο δρόμο του αγώνα της αγάπης, επιλέξαμε να παρουσιάσουμε μία εικονική αγωνιστική πορεία με τίτλο «**Ταξίδι στο Άγιο Όρος**». Στόχος μας να ανακαλύψουμε πτυχές από την πολύπλευρη ζωή των μοναχών και να περιηγηθούμε στο Αγιορείτικο φυσικό περιβάλλον, αλλά και στην αρχιτεκτονική και στην τέχνη των μονών του.

Κατά την περιήγηση μας στην Αθωνική πολιτεία, με άξονα τη διαθεματικότητα οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το μάθημα της Ιστορίας (Αρχαίας, Ρωμαϊκής και κυρίως Βυζαντινής) και ειδικότερα της Ιστορίας της Τέχνης, καθώς επίσης με το μάθημα της Αισθητικής

Αγωγής (Καλλιτεχνικών) και τέλος με το μάθημα της Γεωγραφίας, και της Μελέτης και της Προστασίας του Περιβάλλοντος.

➤ Στην ενότητα αυτή πρέπει να τονιστεί στα παιδιά, ότι έχουν τη μοναδική ευκαιρία και τη δυνατότητα να κάνουν ένα ταξίδι στο χρόνο, μιας και η ζωή των μοναχών δεν έχει αλλάξει ουσιαστικά εδώ και αιώνες. Επίσης μπορεί να γίνει συζήτηση στην τάξη, για το πώς η αρμονική συμβίωση ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος επιφέρει τη βελτίωση της ζωής του και βοηθάει στην πνευματική του ανάταση. Δίνεται μ' αυτό τον τρόπο στους μαθητές το ορατό και ευπρόσιτο παράδειγμα του πως να αγαπούν και να προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον, συνδέοντας άρρηκτα αυτό το μάθημα με την Περιβαλλοντική (Μελέτη Περιβάλλοντος) και τη Φυσική Ιστορία.

➤ Τέλος οι μοναδικοί καλλιτεχνικοί θησαυροί του Αγίου Όρους συνδέουν το συγκεκριμένο μάθημα με την Ιστορία της Τέχνης και το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής (Καλλιτεχνικών).

B') Αγωνιστές και μάρτυρες.

Στην ενότητα επιδιώκεται να παρουσιασθεί ο ηρωισμός, η αγωνιστικότητα και η προσφορά των μαρτύρων αλλά και όλων των Αγίων της Εκκλησίας μας. Οι Άγιοι παρουσιάζονται ως εκείνοι που υλοποίησαν, έκαναν τρόπο ζωής τις **αλήθειες που διδάξε ο Χριστός** (υπάρχει στο σημείο αυτό διασύνδεση με τη συγκεκριμένη ενότητα), τις αλήθειες του Ευαγγελίου. Ο διδακτικός στόχος είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι οι Άγιοι δεν είναι απόκοσμες και υπερφυσικές υπάρξεις. Είναι άνθρωποι καθημερινοί σαν και μας με δυσκολίες περίπου σαν τις δικές μας (ίσως και περισσότερες), που με την αγάπη και τον αγώνα τους έγιναν πραγματικά φίλοι του Χριστού και των ανθρώπων.

Μέσα από το υλικό της ενότητας προβάλλουν οι Άγιοι, ως πρότυπα που μπορούν να συναρπάσουν και να συγκινήσουν και τους σημερινούς ανθρώπους και ιδιαίτερα τους σύγχρονους μαθητές. Γι' αυτό και η συγκεκριμένη ενότητα είναι ένα κάλεσμα προς μίμηση. Οι μαθητές στην καθημερινή τους ζωή, στις μικρές και μεγάλες στιγμές της ζωής τους καλούνται σύμφωνα με τις δυνάμεις τους, και εφόσον το θέλουν, να μιμηθούν μέσα από τους δικούς τους αγώνες τους Αγίους. Οι Άγιοι με τη σειρά τους θα τους χαρίσουν την παραμυθία, δηλαδή την παρηγοριά ότι δεν είναι μόνοι στις δύσκολες ώρες, αφού είναι οι συμπαραστάτες των ανθρώπων και οι εμπυχωτές τους στον «καλό αγώνα».

Η ξενάγηση των μαθητών στο «γαλαξία» των Αγίων ξεκινάει με τους προφήτες, τους Αποστόλους και τους Μάρτυρες των πρώτων αιώνων. Το ταξίδι στο χρόνο συνεχίζεται με τα παιδιά μάρτυρες, με

τους Τρεις Ιεράρχες, τους Νεομάρτυρες και τους συγχρόνους Αγίους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στους Νεομάρτυρες και στους Αγίους της Ελλάδας καθώς και στον ιδιαίτερο τρόπο (γιορτές, πανηγύρια κ.α.) που τιμάμε τους Αγίους στην Πατρίδα μας.

Το όνομα που παίρνει ο κάθε Έλληνας με τη βάπτισή του, η ημέρα της γιορτής του, που συμπίπτει με την ημέρα γιορτής του Αγίου του, οι γιορτές της πόλης του, που γιορτάζει την ημέρα του πολιούχου της Αγίου, συνδέουν τους σημερινούς μαθητές με την ιστορία και τη ζωή των Αγίων. Ξεχωριστή βέβαια θέση στην καρδιά όλων των πιστών κατέχει η Παναγία μας, η μητέρα του Χριστού μας, για τις γιορτές της οποίας γίνεται ξεχωριστή μνηαία.

Ακολουθούν οι δραστηριότητες. Σ' αυτές οι μαθητές καλούνται διαδραστικά να γνωρίσουν τους αγώνες του Αγίου, του οποίου έχουν το όνομα ή της ημέρας των γενεθλίων τους. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις υποδεικνύονται οι ανάλογες διασυνδέσεις στις ιστοσελίδες του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Εκκλησίας της Ελλάδος. Στη συνέχεια καλούνται οι μαθητές απαντώντας σε ερωτήσεις να εντοπίσουν κάποιους Αγίους και να συνεισφέρουν στη δημιουργία της εικόνας τους εκτυπώνοντας και χρωματίζοντας την. Ακόμη καλούνται να εντοπίσουν την αντίστοιχη εικόνα για κάθε γιορτή της Παναγίας μας. Τέλος με τις ασκήσεις παρωθούνται οι μαθητές στην καλύτερη γνωριμία με τα έθιμα του λαού μας και τους τοπικούς Αγίους της περιοχής τους. Κύριος στόχος αυτής της ενότητας είναι να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του μαθητή στην κάθε πτυχή αυτής της ύλης, που αφορά στους Αγίους.

Οι μαθητές με τη συνδρομή του δασκάλου μπορούν να κατασκευάσουν μία αφίσα (μορφή κολάζ ή μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή) από χάρτινες εικόνες των Αγίων, των οποίων έχουν πάρει τα ονόματα. Ακόμη θα μπορούσε ο δάσκαλος πέρα από τις διαδραστικές ασκήσεις που υπάρχουν στην ενότητα να αναθέσει και μία ή περισσότερες από τις παρακάτω ασκήσεις-δραστηριότητες προκειμένου οι μαθητές να αφομοιώσουν καλύτερα την ενότητα:

1. Ποιος είναι ο πολιούχος Άγιος της πόλης σου. Διηγήσου τον βίο του. Να αναφερθείς ακόμη στις εκδηλώσεις (πανηγύρια, γιορτές, εκθέσεις και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις) που γίνονται προς τιμήν του πολιούχου της πόλης σου.
2. Πότε γιορτάζουν οι Μαρίες (ανύπαντρες- παντρεμένες) και οι Παναγιώτηδες;
3. Να βρεις ονομασίες της Παναγίας. (π.χ Παναγία η Γλυκοφιλούσα, Παναγία της Τήνου, Παναγία Ρόδον το Αμάραντον...).
4. Ποιοι ναοί και μοναστήρια στην περιοχή σου είναι αφιερωμένοι στην Παναγία και πότε γιορτάζουν;

5. Να αναφερθείς σε πανηγύρια προς τιμή Αγίων τόσο του τόπου κατοικίας σου ή κάποιου άλλου τόπου που γνωρίζεις.

Γ') Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας.

Στην ενότητα αυτή τονίζεται ότι το δύσκολο και καθημερινό έργο της αλλαγής του εαυτού μας χρειάζεται από μέρους μας διαρκή αγώνα με επιμονή και υπομονή. Βεβαιώνονται οι μικροί μαθητές τόσο για τη βοηθητική παρουσία του Θεού – Πατρός σ' αυτής τους την προσπάθεια, όσο και για το αξιόπαινο αυτού του αγώνα. Παράλληλα γίνεται μικρή αναφορά στο κακό του κόσμου και στην αδυναμία του ανθρώπου να το αντιμετωπίσει μόνος του.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ένα από τα σημαντικότερα παράδειγμα αλλαγής όχι απλά στάσης ζωής, αλλά και του συνολικού εαυτού, αυτό του **Απόστολου Παύλου**. Παρατίθεται η μεταστροφή, η βιογραφία, οι περιοδείες, του Αποστόλου των Εθνών καθώς και οι επιστολές του. Παρουσιάζεται δηλαδή σε ενότητες η ζωή, η δράση και η επιστολογραφία του Αποστόλου Παύλου.

Ταυτόχρονα με τη χρήση μίας μορφής διαδραστικού χάρτη (κίνηση με τον κέρσορα στις διάφορες πόλεις-στάσεις του Παύλου) το ηλεκτρονικό μάθημα οδηγεί το παιδί σε μία πρώτη παιγνιώδη γνωριμία με το χώρο της λεκάνης της Μεσογείου.

Επίσης με την καταγραφή του συνόλου των Επιστολών του Αποστόλου Παύλου και τη συνοπτική αναφορά στους παραλήπτες και στο περιεχόμενο της κάθε μίας οι μικροί μαθητές μαθαίνουν για τα προβλήματα που επικρατούσαν στις κοινωνίες των ανθρώπων εκείνης της εποχής. Μπορούν λοιπόν να συγκρίνουν αυτά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στη δική τους καθημερινή πραγματικότητα και έτσι έμμεσα προτρέπονται στο να προχωρήσουν δυναμικά στην εύρεση εφαρμόσιμων σύγχρονων προτάσεων-λύσεων. Ταυτόχρονα έρχονται σε μία πρώτη γνωριμία με τα βιβλία της Καινής Διαθήκης και με το θεολογικό πλούτο που αυτά εμπερικλείουν.

Κάποιες από τις ασκήσεις συνδέουν την υποενότητα με αυτή της εκκλησιαστικής τέχνης, καθώς ζητούν από το μαθητή να μελετήσει σειρά αγιογραφιών και φορητών εικόνων, να προβληματιστεί και να απαντήσει σε ορισμένες ερωτήσεις, που δίνονται με τη μορφή ανοικτού και κλειστού τύπου.

Δ') Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο.

Το σενάριο του παρόντος εκπαιδευτικού λογισμικού με τις υποενότητες **Αρχιτεκτονική, Εικονογραφία, Υμνολογία και Μουσική** δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα ανάκλησης, συμπλήρωσης και εμπέδωσης των γνώσεων που αποκόμισε από το σχετικό κεφάλαιο του βιβλίου «Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο» των Θρησκευτικών της Ε' τάξης.

Οι μαθητές με τη βοήθεια του δασκάλου τους επισκέπτονται βάσεις δεδομένων και πληροφορούνται γύρω από 3 ενότητες: την Αρχιτεκτονική της Εκκλησίας, την Εικονογραφία και την Υμνολογία-Μουσική.

Από την αρχική οθόνη ο μαθητής, με διαδοχικές επιλογές μπορεί να διεισδύσει σε κάθε μια από τις ενότητες και είτε να αντλήσει πληροφοριακό υλικό, είτε να προσπαθήσει να απαντήσει στις ασκήσεις. Επιπλέον μέσα από τις δραστηριότητες που προτείνονται, ο δάσκαλος μπορεί να διαπιστώνει την πρόοδο των μαθητών του και να σχεδιάζει δικές του ενέργειες, ανάλογα με το επίπεδο της τάξης του.

Επίσης κατά την ηλεκτρονική περιπλάνηση στον χώρο της βυζαντινής τέχνης, που είναι και η τέχνη η οποία έχει υιοθετηθεί από την Εκκλησία, εκ των πραγμάτων οι μαθητές έρχονται σε επαφή με βασικές γνώσεις της Βυζαντινής Ιστορίας, των Θρησκευτικών των προηγούμενων αλλά και των επομένων τάξεων, των Μαθηματικών, της Γεωγραφίας, της Μελέτης Περιβάλλοντος, των Καλλιτεχνικών και φυσικά του μαθήματος της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

➤ Οι μαθητές καλούνται να βρουν, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, φωτογραφίες του ναού ή των ναών της ενορίας τους και αφού τις συγκεντρώσουν στην τάξη μπορούν να τον /τους κατατάξουν στους ρυθμούς, που ήδη έχουν μάθει μέσα από το μάθημα.

➤ Στην ενότητα της δυτικής θρησκευτικής τέχνης τα παιδιά θα μπορούσαν με την παρότρυνση του δασκάλου να φέρουν λευκώματα τέχνης από το σπίτι τους ή να τα δανειστούν από βιβλιοθήκες. Επίσης θα μπορούσαν να αποθηκεύσουν στη μνήμη του υπολογιστή τους πίνακες με θρησκευτικά θέματα από μεγάλα μουσεία και πινακοθήκες μέσω του παγκόσμιου ηλεκτρονικού δικτύου. Με τους ανωτέρω τρόπους τα παιδιά θα εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους γύρω από την Ιστορία της Τέχνης κάνοντας ταυτόχρονα ένα ευχάριστο ταξίδι στον κόσμο των χρωμάτων και της αρμονίας. Επίσης μπορούν να γνωρίσουν σε ποιες πινακοθήκες ή μουσεία βρίσκονται οι θρησκευτικοί πίνακες που επέλεξαν, σε ποια κράτη και σε ποιες πόλεις συνδέοντας έτσι το μάθημα με το μάθημα της Γεωγραφίας.

➤ Πολύ σημαντική για τη σύνδεση των όσων έχουν μάθει οι μαθητές γύρω από την αρχιτεκτονική και την αγιογράφιση των χριστιανικών ναών, θα ήταν και μία επιτόπια επίσκεψη όλης της τάξης στον κοντινό ναό (καλύτερα εάν ο ναός είναι βυζαντινό μνημείο), όπου όχι μόνο θα γίνει η ζωντανή θέαση όσων διδάχτηκαν μέσα από το δοθέν υλικό, αλλά και θα μπορέσουν να ακούσουν την τοπική εκκλησιαστική χορωδία είτε των ενηλίκων, είτε των παιδιών (εάν υπάρχει) και να συμμετέχουν δοκιμαστικά στη δεύτερη.

➤ Προτείνεται η οργάνωση ενός μικρού διαγωνισμού στην τάξη, όπου οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες θα προσπαθήσουν να διαμορφώσουν, όσο γίνεται, ένα σχέδιο ενός δικού τους ναού, που θα συνδυάζει τους ρυθμούς που έχουν μάθει. Το πιο πρωτότυπο (που θα συνδυάζει σεβασμό στην παράδοση αλλά και σχετική σχεδιαστική ανανέωση) θα μπορούσε να αναρτηθεί στην τάξη ως μορφή βραβείου. Τα αποτελέσματα των μαθητικών προσπαθειών θα μπορούσαν να παρουσιαστούν στο δικτυακό τόπο: www.achievetheinternational.org {διασύνδεση με το μάθημα των μαθηματικών και κατανόηση ότι τα αρχιτεκτονικά σχέδια είναι ενότητες γεωμετρικών σχημάτων, καθώς και με το μάθημα των ηλεκτρονικών υπολογιστών}

➤ Βοηθητική για τη θρησκευτική αγωγή των παιδιών θα ήταν και μία ανοιχτή συζήτηση στον χώρο της τάξης με θέμα, τι νιώθουν τα ίδια όταν μπαίνουν μέσα σε ένα ναό (αναφορά στην αρχιτεκτονική και στην εικονογράφιση) και όταν συμμετέχουν σε μία θεία λειτουργία (υμνολογία). Επίκεντρο της συζήτησης τα βιώματα, τα συναισθήματα, οι χαρές, οι απογοητεύσεις και γενικότερα οι εμπειρίες τους {διασύνδεση με την καθημερινότητα}.

➤ Μία ευχάριστη και επιμορφωτική εμπειρία για τα παιδιά θα ήταν και η πρόσκληση στην τάξη ενός σύγχρονου αγιογράφου καθώς και ενός μουσικού με εγκύκλιες γνώσεις στη σύνθεση μουσικών κομματιών. Μέσα από τις ερωτήσεις των ίδιων των παιδιών, εύκολα θα γινόταν κατανοητό ότι η τέχνη εκτός από δυσκολίες, έχει και πολλές χαρές, με πρώτη τη λυτρωτική πληρότητα της δημιουργικότητας {σύνδεση με το μάθημα της αισθητικής αγωγής}. Θα μπορούσε επίσης να οργανωθεί ένας σχολικός διαγωνισμός Αγιογραφίας σε διαθεματική σύνδεση με το μάθημα της Αισθητικής Αγωγής.

➤ Στην αυλή του σχολείου θα μπορούσαν τα παιδιά με το δάσκαλο να προχωρήσουν στην ανοικοδόμηση ενός μικρού τοίχου με λάσπη, ξύλο, πέτρα και κεραμίδι (απομίμηση της βυζαντινής εκκλησιαστικής τοιχοδομίας). {πιθανή διασύνδεση με το μάθημα της φυσικής

αγωγής αλλά και με αυτό της γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον, από το οποίο θα προμηθευτούν τα υλικά}

➤ Ιδιαίτερα χρήσιμη και επιμορφωτική θεωρείται και η επίσκεψη της τάξης σε ένα βυζαντινό μουσείο της περιοχής, όπως επίσης και σε ένα λαογραφικό, με στόχο οι μαθητές να αναζητήσουν και να καταγράψουν πληροφορίες που σχετίζονται με τη ζωή των πολιτών και συνδέονται με τη λειτουργική ζωή της εκκλησίας. Θα ακολουθήσει αποδελτίωση των νέων πληροφοριών κατά ομάδες. {ανάπτυξη παρατηρητικότητας και συνεργατικού πνεύματος}

➤ Αναφορά στην τρέχουσα επικαιρότητα θα ήταν και η εξής άσκηση: τα παιδιά θα μελετήσουν και θα προσκομίσουν στην τάξη αποκόμματα ή ένθετα εφημερίδων και περιοδικών, όπου θα γίνεται αναφορά σε θέματα εκκλησιαστικής τέχνης, όπως μία έκθεση με αγιογραφίες, ή τα εγκαίνια κάποιου ναού, ή η αναφορά στην τοπική γιορτή για κάποιον Άγιο και τα έθιμα που τη συνοδεύουν, ή μία χειροτονία ενός ιερέα και άλλα. {διασύνδεση με την καθημερινή πραγματικότητα}.

➤ Προτείνεται επίσης στους εκπαιδευτικούς η συνεργασία με τα οικεία Βυζαντινά Μουσεία και τις Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων για συμμετοχή των μαθητών σε Εκπαιδευτικά Προγράμματα όπως για παράδειγμα: «Τα χνάρια ενός βυζαντινού αγιογράφου» ή «Με τους βυζαντινούς αρχιτέκτονες» που πραγματοποιούνται στο Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών.

➤ Δίπλα στη βυζαντινή μουσική, παρασημαντική, θα μπορούσε ο δάσκαλος να υποδείξει και την αντίστοιχη ευρωπαϊκή σημειογραφία.

➤ Στα πλαίσια της μεθόδου αναγνωρίζω-συγκρίνω-διαχωρίζω-μαθαίνω, ο δάσκαλος και οι μαθητές θα μπορούσαν να ακούσουν ένα δυτικό εκκλησιαστικό μουσικό κομμάτι και στη συνέχεια ένα βυζαντινό και μόνοι τους να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές.

Ε') Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο.

Σ' αυτή την ενότητα χρησιμοποιείται ο εσωτερικός υπέρτιτλος «**Ο Κόσμος: Το "Δικό" μας Σπίτι**». Τονίσαμε ότι ο άνθρωπος έχει κληθεί ως καλός οικονόμος να εργάζεται για την προστασία και τη φύλαξη της γης. Δηλαδή ο Θεός έδωσε σε όλους μας τη δυνατότητα της ελεύθερης επιλογής, είτε να αγαπήσουμε τον κόσμο και να τον σεβαστούμε, είτε να τον αρνηθούμε και να τον καταστρέψουμε.

Μέσα από το διαχωρισμό της ύλης σε δύο μεγάλες κατηγορίες με τίτλο Κοσμολογία και Οικολογία στοχεύουμε στο να δώσουμε στα παιδιά την ευκαιρία να ξεκινήσουν μία προσπάθεια εξερεύνησης του κόσμου που τα περιβάλλει, με αφετηρία τη Θεία δημιουργία. Ταυτόχρονα επιδιώκουμε, να προβληματιστούν για τα οικολογικά προβλήματα που όλοι αντιμετωπίζουμε, να αναπτύξουν μία δυναμική οικολογική συνείδηση καθώς και να προχωρήσουν στην εύρεση και στην πρακτική εφαρμογή δραστικών καθημερινών λύσεων. Βοηθητικά μέσα στην όλη προσπάθεια αποτέλεσαν η πλούσια εικονογράφηση, η χρήση της αφήγησης και οι διαδραστικές ασκήσεις.

Τέλος καταγράφουμε σε ακόμα μία προσπάθεια για την ευαισθητοποίηση των παιδιών στα θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, τις δύο επίσημα θεσμοθετημένες ημέρες γιορτής και αγώνα για τη διαφύλαξή του. Την 5^η Ιουνίου, που γιορτάζεται ως η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και την 1^η Σεπτεμβρίου (αρχή του Εκκλησιαστικού Έτους) που θεσπίστηκε σε διορθόδοξο επίπεδο με πρωτοβουλία του Οικουμενικού Πατριάρχη, ως Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος και ως ημέρα υμνολογίας του Κτίστη και προστασίας της κτίσεως Του.

➤ Η όλη διάρθρωση της ύλης επιτρέπει τη διαθεματική της σύνδεση με την ενότητα που αναφέρεται στους Αγίους. Εκεί οι μαθητές θα προσπαθήσουν να βρουν παραδείγματα Αγίων που έζησαν για πολλά χρόνια στη φύση καθώς και άλλων οι οποίοι συμβίωσαν ειρηνικά ακόμα και με άγρια ζώα.

➤ Ταυτόχρονα ανάλογη διαθεματική σύνδεση μπορεί να γίνει και με την ενότητα που αναφέρεται στο Άγιο Όρος, στην περιγραφή του φυσικού του κάλλους και στη διαφύλαξη του από τους μοναχούς, ως ζωντανό παράδειγμα μίμησης για όλους μας.

➤ Βοηθητικό θα ήταν επίσης οι μαθητές σε μικρές ομάδες να φτιάξουν μία ακροστιχίδα με θέμα το περιβάλλον και να ζητήσουν από τους συμμαθητές τους, μιας άλλης ομάδας να την συμπληρώσουν αφού απαντήσουν στις ανάλογα διαμορφωμένες ερωτήσεις και το αντίστροφο.

➤ Οι μαθητές με τη συνδρομή του δασκάλου θα μπορούσαν να κατασκευάσουν με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή “κάρτες ευαισθητοποίησης” με θέμα το περιβάλλον και να τις μοιράσουν στα μέλη της οικογένειάς τους και στους φίλους τους. {διασύνδεση τόσο με το μάθημα των καλλιτεχνικών και της αισθητικής αγωγής όσο και με το μάθημα των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των νέων τεχνολογιών}

➤ Αναφορά στην τρέχουσα επικαιρότητα θα ήταν και η εξής άσκηση: τα παιδιά θα μελετήσουν και θα προσκομίσουν στην τάξη αποκόμματα ή ένθετα εφημερίδων και περιοδικών, όπου θα γίνεται αναφορά σε θέματα περιβάλλοντος. {διασύνδεση με την καθημερινή πραγματικότητα}

➤ Βοηθητική για τη θρησκευτική αγωγή των παιδιών θα ήταν και μία ανοιχτή συζήτηση στον χώρο της τάξης με θέμα τι νιώθουν τα ίδια όταν επισκέπτονται ένα πάρκο ή ένα δάσος. Επίκεντρο της συζήτησης τα βιώματα, τα συναισθήματα, οι χαρές, οι απογοητεύσεις, οι ελεύθεροι συνειρμοί και γενικότερα οι εμπειρίες τους. {διασύνδεση με την καθημερινότητα} Στο τέλος μπορεί να διοργανωθεί ένας περίπατος στο κοντινό πάρκο για να απολαύσουν τη φύση, αλλά και να μαζέψουν τα πεταμένα σκουπίδια, που τυχόν θα βρουν. {οικολογική μάθηση στην πράξη}

➤ Επίσης θα μπορούσαν να διοργανωθούν επισκέψεις σε τοπικά μουσεία και ιδρύματα που έχουν ως σκοπό τους την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και στο Ίδρυμα Ευγενίδου, το γνωστό μας Ψηφιακό Πλανητάριο όπου θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικές ταινίες, όπως αυτή με τον τίτλο «Εξερευνητές», καθώς και άλλες από την ειδική ταινιοθήκη του ιδρύματος που συνεχώς ανανεώνεται.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ηλεκτρονική διεύθυνση του Ιδρύματος: <http://www.eugenfound.edu.gr/>

ΣΤ΄) Η αναζήτηση και η φανέρωση της αλήθειας.

Μετά ή και ταυτόχρονα με την ηλεκτρονική προβολή της ενότητας αυτής και με την προτροπή του δασκάλου, μπορεί να ακολουθήσει διάλογος μεταξύ των μαθητών γύρω από το διαχρονικό ζήτημα της συνεχούς προσπάθειας του ανθρώπου να αναζητήσει και να ανακαλύψει την Αλήθεια. Η αναζήτηση της γνώσης έρχεται μέσα από την αναζήτηση του ίδιου του Θεού.

Η προβολή των εικόνων της ενότητας αυτής, δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό, να τονίσει τη σημασία της δημιουργίας για τον κόσμο, αλλά και ταυτόχρονα να τονίσει τη διαρκή αγάπη του Θεού για τα δημιουργήματα του.

Οι ερωτήσεις και οι εργασίες που ακολουθούν είναι ένα βοήθημα στη διάθεση του δασκάλου για να μπορέσει μέσα από διάλογο και διερευνητικά, βήμα-βήμα, να οδηγήσει τους μαθητές στην εμπέδωση της ενότητας αυτής.

Z') Η αλήθεια καταγράφεται – Η Βίβλος.

Σ' αυτό το κεφάλαιο πρέπει να τονιστεί η σημασία της Αγία Γραφής, ότι είναι μια κοινή γλώσσα συνεννόησης όλου του πλανήτη μας, όπως και οι αξίες της κυρίως μέσω της Καινής Διαθήκης, όπως είναι η αγάπη η αδελφοσύνη, η ειρήνη, η δικαιοσύνη, η ισότητα, η δημοκρατία κ.ά. έχουν επηρεάσει τη μορφή του σύγχρονου κόσμου. Επειδή όμως οι αξίες που προβάλλει είναι διαχρονικές, ισχύουν δηλαδή για όλες τις εποχές, σήμερα που υπάρχουν πόλεμοι, τρομοκρατικές επιθέσεις, θρησκευτικοί φανατισμοί, αδικίες, φτώχεια, πείνα, εκμετάλλευση, ρατσισμός και άλλα κοινωνικά εγκλήματα στον κόσμο μας είναι πάρα πολύ επίκαιρη. Οι άνθρωποι όλου του κόσμου χρειάζονται επειγόντως, όχι απλώς να διαβάσουν την Αγία Γραφή αλλά να την βάλουν στην καρδιά τους και να την εφαρμόσουν στην καθημερινή τους ζωή.

Με όλα τα παραπάνω οι μαθητές με τη βοήθεια του δασκάλου μπορούν:

- Να γνωρίσουν την Αγία Γραφή και τον τρόπο χωρισμού της σε Παλαιά και Καινή Διαθήκη.
- Να γνωρίσουν τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης ανάλογα με το περιεχόμενό τους και τους συγγραφείς τους.
- Να γνωρίσουν τα βιβλία της Καινής Διαθήκης ανάλογα με το περιεχόμενό τους και τους συγγραφείς τους.
- Να έρθουν σ' επαφή και να κατανοήσουν μεταφρασμένα κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης που αναφέρονται στους Ψαλμούς και σε Προφήτες.
- Να έρθουν σ' επαφή με μεταφρασμένα κείμενα της Καινής Διαθήκης και να έχουν τη δυνατότητα να τα δουν και στο πρωτότυπο.
- Να έρθουν σ' επαφή με ιστορικά και γεωγραφικά στοιχεία της Παλαιστίνης.
- Τέλος τους προσφέρεται, μέσω των δικτυακών τόπων η δυνατότητα να κάνουν και χρήση των νέων τεχνολογιών.

H') Αλήθειες που διδάξε ο Χριστός.

Η όλη παρουσίαση της συγκεκριμένης ενότητας, που είναι εναρμονισμένη με τους διδακτικούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος, έχει σκοπό να διδάξει στους μαθητές ότι ο Χριστός έγινε άνθρωπος και φανερώθηκε στους ανθρώπους για να τους οδηγήσει στην Αλήθεια και στο σωστό τρόπο ζωής. Άλλωστε η «**Επί του Όρους Ομιλία**», που είναι ο κεντρικός άξονας αυτής της ενότητας, περιέχει όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του καινούριου τρόπου ζωής, που έφερε ο Χριστός με τον ερχομό και τη διδασκαλία του στον κόσμο. Έναν καινούριο Κόσμο και ένα

καινούριο τρόπο ζωής που ελεύθερα καλούνται να υιοθετήσουν οι πιστοί όλων των εποχών (στο μέτρο των δυνάμεων και της κλίσης τους) για να είναι πραγματικά ευτυχισμένοι.

Η έναρξη της παρουσίασης γίνεται από τους «**Μακαρισμούς**» που παρουσιάζονται μέσα από αφήγηση, που βασίζεται σε μια ελεύθερη και βιωματική απόδοση του κειμένου, για να είναι πιο κοντά στις αντιληπτικές ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών αυτής της ηλικίας. Η όλη παρουσίαση συνοδεύεται επίσης από μουσική και εναλλαγές εικόνων που προσπαθούν να αποδώσουν το μήνυμα των μακαρισμών. Στη συνέχεια της και με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται αποσπάσματα από τις χρυσές συμβουλές, που δίνει ο Χριστός ως αυθεντικός Δάσκαλος, στους πιστούς όλων των εποχών, στην «επί του όρους ομιλία» του. Τέλος, με παραστατικό τρόπο εκτίθεται στους μαθητές η «παραβολή» του ανθρώπου που οικοδομεί σωστά.

Η ενότητα ολοκληρώνεται με διαδραστικές ασκήσεις που προσπαθούν να εξοικειώσουν τους μαθητές με το βαθύτερο νόημα των λόγων του Χριστού και να τους βοηθήσουν σε μια βιωματική πρόσληψη των αληθειών αυτών.

Θ') Ποιος αγρυπνά για την αλήθεια – Το Σύμβολο της Πίστεως.

Η ενότητα αυτή προσπαθεί να καταδείξει στο μικρό μαθητή την ανάγκη διαφύλαξης της αρτιότητας του Χριστιανικού Δόγματος μέσα στους αιώνες. Σημειώνεται εδώ, ότι είναι ζωτικής σημασίας για κάθε θρησκεία η αποσαφήνιση των αληθειών της και η διαμόρφωση κοινά αποδεκτών ομολογιών που την περιχαράκωνουν και την προφυλάσσουν. Μία τέτοια βασική και διαχρονική ομολογία πίστης για τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό είναι και το «**Σύμβολο της Πίστεως**», από το οποίο παίρνει και την ονομασία του, ο υπέρτιτλος αυτού του κεφαλαίου.

Τονίζεται, ότι στην Ορθόδοξη Εκκλησία οι πρώτες δύο Οικουμενικές Σύνοδοι κατέγραψαν την αλήθεια του Χριστιανισμού στο «Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως», το οποίο αποτελείται από δώδεκα άρθρα. Έτσι το γνωστό σε όλους μας “Πιστεύω” αποτελεί τη βασική ομολογία της πίστης μας γι’ αυτό και απαγγέλλεται στο Μυστήριο του Βαπτίσματος και στη Θεία Λειτουργία. Επομένως αυτό μαζί με όλα τα μέλη του σώματος της Εκκλησίας που το ασπάζονται (κληρικούς και λαϊκούς), αποτελούν τους αγρυπνούς φύλακες και προστάτες της Αλήθειας που δίδαξε ο Ιησούς Χριστός.

Για την ουσιαστική και ευκολότερη κατανόηση και εκμάθηση του βασικού αυτού δόγματος της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, το

σύμβολο παρουσιάζεται χωρισμένο στα δώδεκα άρθρα του (τόσο στην πολυτονική του μορφή όσο και στη σύγχρονη μονοτονική του απόδοση), ενώ ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα του ακούσματος της απαγγελίας του. Ταυτόχρονα κάθε άρθρο διανθίζεται με τις αντίστοιχες εικονογραφικές παραστάσεις από την ανάλογη εικόνα που σήμερα κοσμεί τη συλλογή της Ακαδημίας Αθηνών.

Και αυτή η ενότητα, όπως και όλες οι άλλες, ολοκληρώνεται με την παράθεση διερευνητικών και ανακεφαλαιωτικών ασκήσεων. Εδώ δίνεται έμφαση στην ουσιαστική γνώση αυτού του σημαντικότερου εκκλησιαστικού κειμένου, κυρίως με τη χρήση ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών.

Ι') Ζώντας μαζί την αλήθεια.

Η επεξεργασμένη υποενότητα τιτλοφορείται «**Μια ζωγραφιά του Παραδείσου, Η Ενορία μας - Ενορία σου.** Εδώ προβάλλεται η ενορία και ο ρόλος της, δηλαδή η εκκλησιαστική κοινότητα ως ο χώρος εκείνος στον οποίο βαθαίνουν οι σχέσεις των μελών μεταξύ τους και αναπτύσσεται η αδελφοσύνη. Στην οθόνη με τον τίτλο: «Στην Εκκλησία ζούμε την αδελφοσύνη» με τη χρήση μουσικής, εικόνων και αφηγήσεων δύο μαθητές (ο Χρήστος από μια αστική ενορία και η Κατερίνα από μια αγροτική ενορία) αναλαμβάνουν να ξεναγήσουν τους συνομηλίκους τους σε κάποιες σύγχρονες ενορίες.

Τονίζεται ότι στην ενορία γινόμαστε όλοι ένα και ότι η Θεία Λειτουργία της Κυριακής είναι η καρδιά της ενοριακής μας ζωής. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα ακόλουθα θέματα που οι πιο πολλές ενορίες περιλαμβάνουν στις δραστηριότητές τους. Οι συναντήσεις μετά την Κυριακάτικη Λειτουργία. Οι νεανικές συντροφίες και η ψυχαγωγία. Το φιλανθρωπικό έργο των Ενοριών και η συμμετοχή μας (δηλαδή των παιδιών). Πανηγύρια, γιορτές και κατασκηνώσεις των Ενοριών μας. Η ενότητα κλείνει με το συλλογισμό ότι αν ο κόσμος όλος ζούσε την αδελφοσύνη μιας καλής ενορίας θα ήταν μια ζωγραφιά του παραδείσου. Στις ασκήσεις δραστηριότητες της ενότητας προτείνεται στους μαθητές να επισκεφθούν μέσω του διαδικτύου ενορίες σε όλη την Ελλάδα και να συγκρίνουν τις δραστηριότητες τους με τη δική τους ενορία.

Με όλα τα παραπάνω οι μαθητές με τη βοήθεια και του δασκάλου τους παίρνουν μια πρώτη εμπειρία για το πώς θα μπορούσε να πορεύεται σήμερα μια ενορία, που έχει αναπτύξει παράλληλα με το πνευματικό, μορφωτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό έργο. Κυρίως όμως αυτή προβάλλεται ως μια κοινότητα που εμπνέει στους ανθρώπους την αδελφοσύνη, την αλληλεγγύη, την ανθρωπιά. Η προσοχή θα πρέπει να δοθεί κυρίως στην ανάπτυξη της ενορίας ως ευχαριστιακής κοινότητας, με κεντρικό άξονα τη Θεία Ευχαριστία.

Όλα τα υπόλοιπα λίγα ή πολλά που παρουσιάζει είναι απόρροια της αδελφοσύνης που αναπτύσσεται μεταξύ των μελών της αλλά και με όλους τους ανθρώπους.

Οι διαδραστικές ασκήσεις με τη χρήση του διαδικτύου, που κλείνουν την ενότητα, έχουν ως στόχο τη συμμετοχή των μαθητών και στην παρουσίαση του μαθήματος αλλά και μέσα από τη συμμετοχή τους, στην εμπέδωση των νέων γνώσεων.

➤ Στην τάξη θα μπορούσε να γίνει μία συζήτηση με θέμα τον σημαντικό ρόλο των ναών και της ενορίας για τους πιστούς όλων των θρησκευμάτων καθώς και να γίνουν προτάσεις και να κατατεθούν σκέψεις από τους μαθητές, για την προστασία όλων των ναών και των φυσικών χώρων που συνήθως τους περιβάλλουν (πλατείες, πάρκα, άλση) από την ρίψη σκουπιδιών και από άλλου είδους καταστροφές. {διασύνδεση με το μάθημα της μελέτης του περιβάλλοντος}.

➤ Επίσης θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και κάποιες από τις ακόλουθες ασκήσεις-δραστηριότητες :

1. Συγκεντρώστε πληροφορίες, φωτογραφίες για την ενορία στην οποία ανήκει το σχολείο σας. Οργανώστε μια μικρή έκθεση και μία παρουσίαση του υλικού σας και καλέστε τον ιερέα της ενορίας να παρακολουθήσει την εκδήλωσή σας και να σας μιλήσει.
2. Αναφερθείτε στην πνευματική, φιλανθρωπική, κοινωνική, πολιτιστική, οικολογική προσφορά που έχει η ενορία σας ή που θα μπορούσε να έχει. Αναπτύξτε τις σκέψεις σας για το πώς θα μπορούσαν οι συνομήλικοί σας και εσείς να βοηθήσετε ως εθελοντές σε τέτοιες προσπάθειες. (Τις προτάσεις σας, που θα είναι διατυπωμένες καλοπροαίρετα και με ευγενικό τρόπο θα μπορούσατε, αν συμφωνεί ο δάσκαλός (ή η δασκάλα) σας, να τις στείλετε τόσο στον ιερέα όσο και στον Μητροπολίτη της περιοχής σας.)
3. Συγκεντρώστε πληροφορίες από εγκυκλοπαίδειες, φωτογραφικό, ηλεκτρονικό υλικό (συμπαγείς δίσκους, δίσκους εικόνας και ήχου) ή και ντοκιμαντέρ γύρω από τους χώρους συνάθροισης και τις εκδηλώσεις άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων (Ιουδαίων, Ρωμαιοκαθολικών, Προτεσταντών, Μωαμεθανών, κ.α.)
4. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας και του ιερέα υπολογίστε το εμβαδόν κατά προσέγγιση του Ναού που βρίσκεται κοντά σας, της αυλής και των γύρω του χώρων.
5. Εκκλησία, Ενορία, Ναός: αναζητείστε την ετυμολογία των λέξεων και τη σημασία τους. Συζητήστε τις λέξεις και την προέλευσή τους μέσα στην τάξη με τον δάσκαλο σας.
6. Βρείτε σε ποιους νομούς και σε ποια διαμερίσματα της χώρας ανήκουν οι ενορίες που προτείνονται για επίσκεψη στο διαδίκτυο.

7. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας μπορείτε να ζωγραφίσετε την εξωτερική όψη του Ναού της ενορίας σας.
8. Μάθετε το Απολυτίκιο του Αγίου ή της Αγίας ή της Εορτής του Ναού της ενορίας του Σχολείου σας, με σκοπό να το ψάλλετε σε κάποια επίσκεψή σας ή κατά τη διάρκεια του εκκλησιασμού σας.

ΙΑ΄) Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι.

Στην επεξεργασία αυτής της ενότητας επιλέξαμε να διατηρήσουμε αυτούσιο τον παραπάνω τίτλο, όπως ακριβώς δίνεται και στο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος.

Στις πρώτες εισαγωγικές οθόνες αναφερόμαστε στη ζωή της ανθρωπότητας όπως αυτή έχει διαμορφωθεί και συνεχίζει να διαμορφώνεται στο γήινο κόσμο μας και έτσι τη συνδέουμε άμεσα με την ενότητα "Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο". Στη συνέχεια προχωρούμε στη στοιχειοθεσία μίας αρχικής γνωριμίας των παιδιών με την έννοια του μονοθεϊσμού και μ' αυτήν του πολυθεϊσμού και σταδιακά με τις έννοιες-τίτλους ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι. Τέλος επιδιώξαμε μία πρώτη επαφή των μαθητών με τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες, τα δόγματα τους και τους πιστούς τους (Χριστιανοί [Καθολικοί & Προτεστάντες], Εβραίοι και Μουσουλμάνοι), έχοντας τη βαθιά πεποίθηση ότι στα πλαίσια ενός βοηθητικού ηλεκτρονικού υλικού μόνο μία απλή γνωριμία είναι εφικτή. Σ' αυτή την ενότητα η συμβολή του δασκάλου είναι αποφασιστικής σημασίας, ώστε να εμφυσήσει στους μικρούς μαθητές την ανοχή στο διαφορετικό και να τονίσει τη δομική αξία της ποικιλίας στον ανθρώπινο πολιτισμό.

Σκόπιμη και άκρως βοηθητική κρίναμε την παράθεση ενός Παγκόσμιου Χάρτη Θρησκειών, στον οποίο παρουσιάζονται ομαδοποιημένα σε γενικότερες κατηγορίες τα πιο γνωστά θρησκευόμενα και το πως αυτά καλύπτουν τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της υδρογείου, ανάλογα με την πλειονότητα της διασπορά των πιστών τους. Η χρήση διαφορετικών χρωμάτων για την κάθε θρησκεία (και τα τρία χριστιανικά δόγματα, που παρουσιάζονται εδώ) θεωρήθηκε παιδαγωγικά χρήσιμη για την ευκολότερη γνωριμία των παιδιών με τον χάρτη της Γης και κυρίως με την κατανομή αυτών των θρησκειών στον πλανήτη μας.

Επιλέξαμε τέλος, τη χρήση μίας σειράς ασκήσεων-δραστηριοτήτων με ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου, με προτάσεις για ομαδικές επισκέψεις σε μουσεία, με την παράθεση θεμάτων για προβληματισμό και με την εκτύπωση και τη συμπλήρωση ενός πρότυπου ανακεφαλαιωτικού πίνακα των τεσσάρων προς μελέτη θρησκειών.

ΙΒ΄) Επίκαιρα θέματα – Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού.

Παίρνοντας αφορμή από την ύλη του έκτου κεφαλαίου του διδακτικού βιβλίου της Ε΄ τάξης: Μεγάλη Σαρακοστή, Προετοιμασία για το Πάσχα αναπτύσσεται στην ενότητα αυτή το θέμα «**Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού**», αφιέρωμα στην Μεγάλη Εβδομάδα. Στην ενότητα αυτή γίνεται προσπάθεια να ξεναγηθούν οι μαθητές τόσο στη Μ. Σαρακοστή και στο νόημα της, όσο και ξεχωριστά στην κάθε μέρα της Μ. Εβδομάδας και τα συνταρακτικά γεγονότα της. Εικόνες, ακούσματα και διασυνδέσεις εμπλουτίζουν το γραπτό υλικό.

Υπάρχει επίσης ένα ξεχωριστό κεφάλαιο γύρω από τα έθιμα της περιόδου αυτής. Ο δάσκαλος μπορεί να παροτρύνει τον μαθητή να επιλέξει αυτή την ενότητα και να αντλήσει πληροφοριακό υλικό γύρω από τα έθιμα και τον λαϊκό πολιτισμό της χώρας μας. Επίσης ο δάσκαλος μπορεί να συνδυάσει και το μάθημα των Νέων Τεχνολογιών και να αντλήσει περισσότερο πληροφοριακό υλικό μέσω του internet. Γί αυτό δίνονται και ενδεικτικά κάποιοι δικτυακοί τόποι που μπορούν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

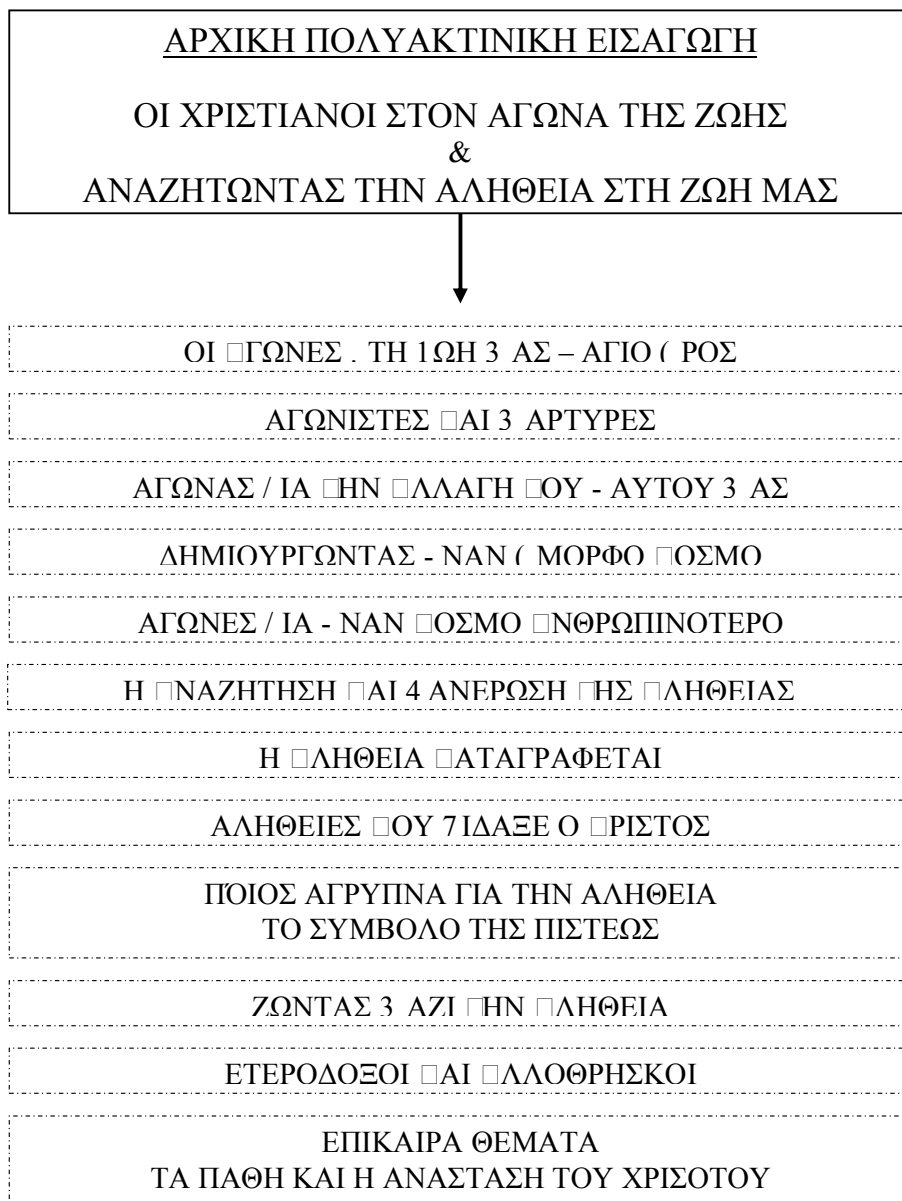
- ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Χρήστου, Ο μαθητής ως κριτήριο του περιεχομένου του μαθήματος Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1988.
- ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Χρήστου, Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1996.
- ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ Χρήστου, Θρησκευτική αγωγή και αυτονομία του παιδιού. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη-Αθήνα 1996.
- ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ Κων/νου, Ορθόδοξη θεώρηση της αγωγής. Εκδ. Υετός, Αθήνα 1994.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου (επιμέλεια συλλογικού τόμου), Η Ορθοδοξία ως Πρόταση ζωής. Εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1993.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου, Οι άλλες θρησκείες στα νέα σχολικά εγχειρίδια Θρησκευτικών του Δημοτικού Σχολείου. Περ. Μακεδνόν, τευχ. 3, 1997, σ. 25-34.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου, Η ευρωπαϊκή μας ταυτότητα μεταξύ χριστιανικής παράδοσης και πλουραλισμού. Περ. Σύναξη, τευχ. 74, Απρ. – Ιούν. 200, σ. 29-41.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου, Μεταμοντέρνα Παιδαγωγική, στο έργο: Παιδαγωγική και Εκπαίδευση. Τιμητικός τόμος για τα 65χρονα του Καθηγητή Π. Δ. Ξωχέλλη. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2001, σ.207-218.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου, Ειδική Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών Α'. Αθήνα 2001.
- ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ Κων/νου, Ειδική Διδακτική του Μαθήματος των Θρησκευτικών Β'. Αθήνα 2002.
- ΚΑΛΑΪΤΖΙΔΗ Παντελή, Το θρησκευτικό μάθημα στην εποχή της πολυτισμικότητας. Περ. Καθ' οδόν, τευχ. 17, Δεκ. 2001, σ.39-50.
- ΚΑΛΑΪΤΖΙΔΗ Παντελή (Επιμέλεια), Πρακτικά Δημερίδας, Γιατί «Θρησκευτικά» σήμερα; Εκδ. Δόμος, Αθήνα 2000.
- ΚΟΓΚΟΥΛΗ Ιωάννη, Ο Εκκλησιασμός των μαθητών. Συμβολή στη λατρευτική αγωγή. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.
- ΚΟΓΚΟΥΛΗ Ιωάννη, Διδακτική των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη 2003.

- ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΥ Αλέξανδρου, Η διδακτική προσφορά (ή διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών) ως σχέση (εκκλησιαστική και λατρευτική) της ύπαρξης. *Κοινωνία*, 1, 1985, σ.28-53.
- ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΥ Αλέξανδρου, Σχαιοδυναμική Παιδαγωγική του προσώπου Β'. Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1990.
- ΚΟΥΛΟΜΖΙΝ Σοφίας, Το Ορθόδοξο βίωμα και τα παιδιά μας, μετάφραση από τα αγγλικά Π. Τσαλίκη. Εκδ. «Ακρίτας», Αθήνα 1990.
- ΚΟΥΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ Στέφανου, Ο Παιδαγωγικός χαρακτήρας των διδακτικών βιβλίων του Γυμνασίου. Περ. «Κοινωνία», τεύχος 1, 1998, σ.109-116.
- ΚΟΥΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ Στέφανου, Το βιβλίο της Β' Γυμνασίου, Γενική θεώρηση. Περ. «Κοινωνία», τεύχος 2, 2001, σ.173-180.
- ΚΟΥΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ Στέφανου, Δεξιότητες επικοινωνίας με το παιδί μας, στο συλλογικό τόμο του Κέντρου Στήριξης Οικογενείας Ι. Αρχ. Αθηνών, ΣΧΟΛΕΣ ΓΟΝΕΩΝ, Εισηγήσεις ομιλητών 2003-2004, σ.91-98.
- ΚΡΟΥΣΤΑΛΑΚΗ Γεωργίου, Ο Γέρων Πορφύριος, Ο πνευματικός Πατέρας και Παιδαγωγός. Εκδ. Ιχνηλασία, Αθήνα 1997.
- ΚΡΟΥΣΤΑΛΑΚΗ Γεωργίου, Διαπαιδαγώγηση, πορεία ζωής. Αθήνα 2001.
- ΜΑΚΕΔΝΟΝ (Περιοδικό), Τα σχολικά εγχειρίδια των Θρησκευτικών, τευχ. 3, 1997.
- ΠΕΡΣΕΛΗ Εμμανουήλ, Χριστιανική Αγωγή και σύγχρονος κόσμος, Θέματα θεωρίας και πράξης της χριστιανικής αγωγής. Εκδ. Αρμός, Αθήνα 1994.
- ΠΕΡΣΕΛΗ Εμμανουήλ, Σχολική Θρησκευτική Αγωγή. Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1998.
- ΠΕΡΣΕΛΗ Εμμανουήλ, Θεωρίες Θρησκευτικής ανάπτυξης και Αγωγής. Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2000.
- ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Αλέξανδρου Μ., Η Θρησκευτική ανάπτυξη του παιδιού, ψυχολογική προσέγγιση. Αθήνα 1988.
- ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Αλέξανδρου Μ., Η Τέχνη της Αγάπης. Εκδ. Κάνιστρο, (Ι. Μ. Αγ. Νεοφύτου), Πάφος 1998.
- ΣΥΝΑΞΗ (περιοδικό) αφιέρωμα: Μάθημα των Θρησκευτικών: Αίτημα παιδείας ή συντεχνίας, τ.65, Αθήνα Ιαν-Μάρτιος 1998.
- ΤΣΑΓΚΑ Ιωάννη, Η εικόνα του Θεού στο παιδί και στον έφηβο και η διδακτική πράξη (Συμβολή στη διδακτική των Θρησκευτικών) Αθήνα 1998 στο Περιοδ. «Εκκλησία» [Έτος (1997), σ.720-23, 748-49, 812-13] [Έτος (1998), σ.21-22, 50-52, 79-82, 113-14, 148-49, 178-80, 203-04, 237-40, 535-36].

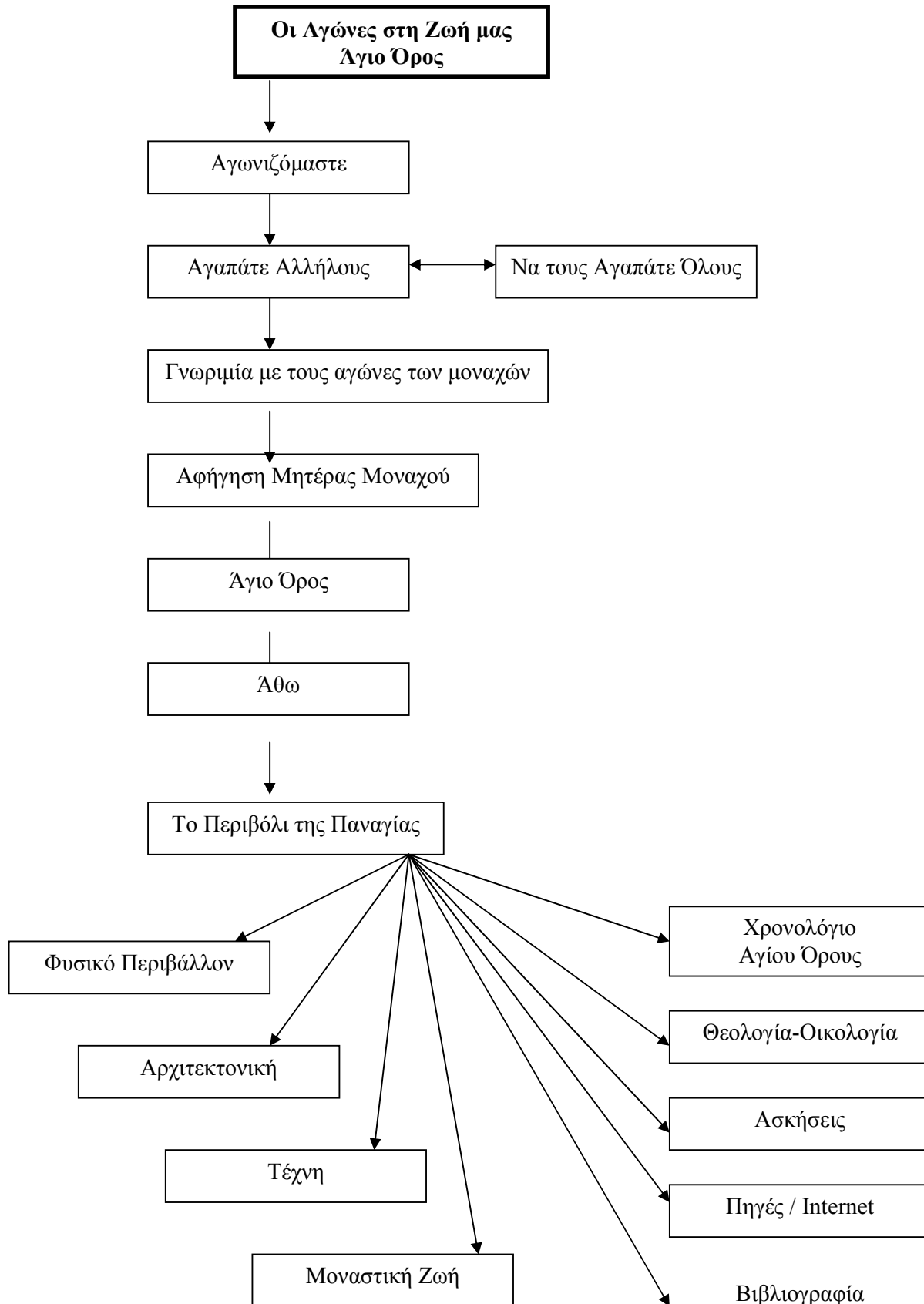
- ΤΣΑΓΚΑ Ιωάννη, Το παιδί και ο έφηβος στην εκκλησιαστική κοινότητα, Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση. Αθήνα 2000.
- ΤΣΑΓΚΑ Ιωάννη, Τα διδακτικά μοντέλα στην ενοριακή – εκκλησιαστική κατήχηση, στο «Κατηχητική Διακονία». Τιμητικός τόμ. για τον Καθ. Κων/νο Δ. Φράγκο». Θεσσαλονίκη 2003.
- ΤΣΑΓΚΑ Ιωάννη, Το μοντέλο της οικο-θεολογίας ή οικολογικής θεολογίας και η συμβολή του στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στο Σχολείο του παρόντος και του μέλλοντος. Περ. Κοινωνία τευχ. 3, 2002. σ.242-256.
- ΦΩΤΙΟΥ Σταύρου (επιμέλεια, συλλογικός τόμος), Αγωγή ελευθερίας, Η πρόταση της Ορθόδοξης Αγωγής στον σύγχρονο κόσμο. Εκδ. Αρμός, Αθήνα 1996.
- ΦΩΤΙΟΥ Σταύρου (επιμέλεια, συλλογικός τόμος) Παιδαγωγία Ζωής. Εκδ. Αρμός, Αθήνα 2000.
- ΧΑΡΩΝΗ Βασιλείου σε συνεργασία με ΛΑΝΑΡΑ Ουρανία, Παιδαγωγική Ανθρωπολογία Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου. Τόμος Α' - Δ', Αθήνα 1996.
- ΧΑΡΩΝΗ Βασιλείου, Παιδαγωγική Ανθρωπολογία Μεγάλου Βασιλείου, Τόμος Α' -Γ'. Εκδ. «Το Βυζάντιον», Αθήνα 2002-2004.

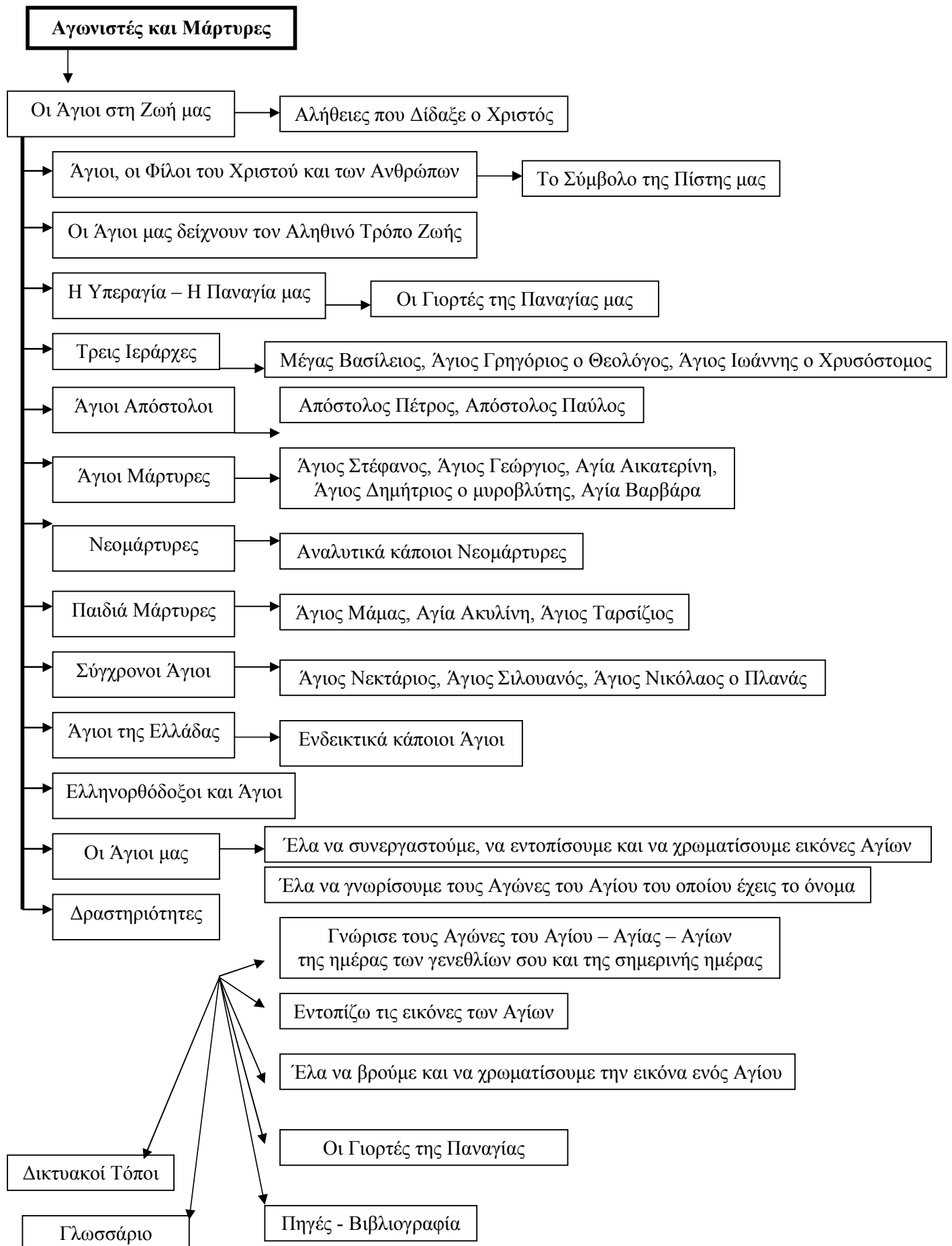
ΠΕΜΠΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΔΕΝΔΡΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΟΗΓΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

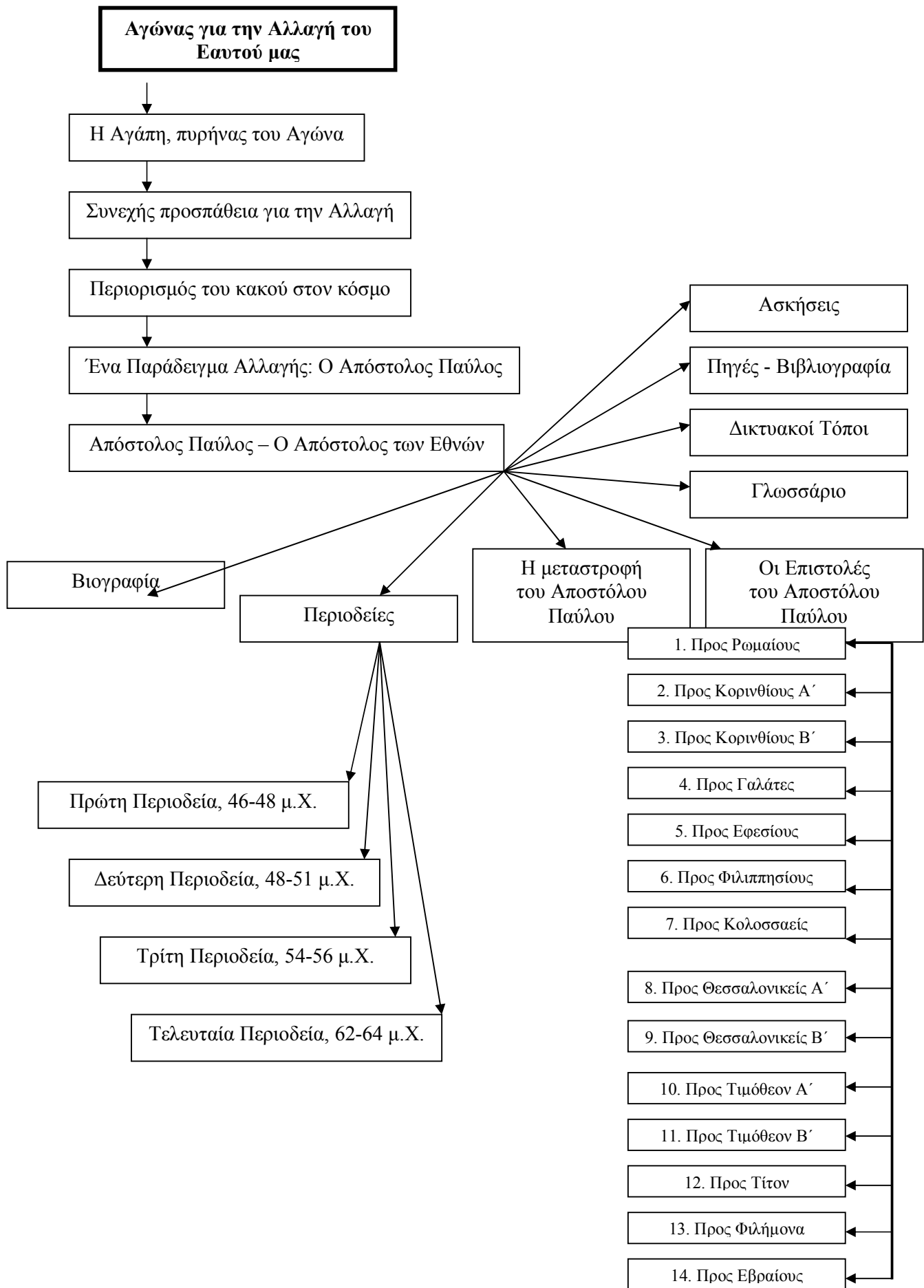
Σ' αυτό το τελευταίο κεφάλαιο έχουμε διαμορφώσει ένα ειδικό δενδρικό σχέδιο πλοήγησης που παρουσιάζει με σχηματικό τρόπο όλες τις ενότητες και τις υποενότητες των ηλεκτρονικά επεξεργασμένων μαθημάτων. Ευελπιστούμε ότι και μ' αυτό τον τρόπο τόσο ο δάσκαλος όσο και οι μαθητές θα διευκολυνθούν στη χρήση του πονήματος, καθώς και θα μνηθούν κατά έναν τρόπο στη λογική της σχημα-τοποίησης του.

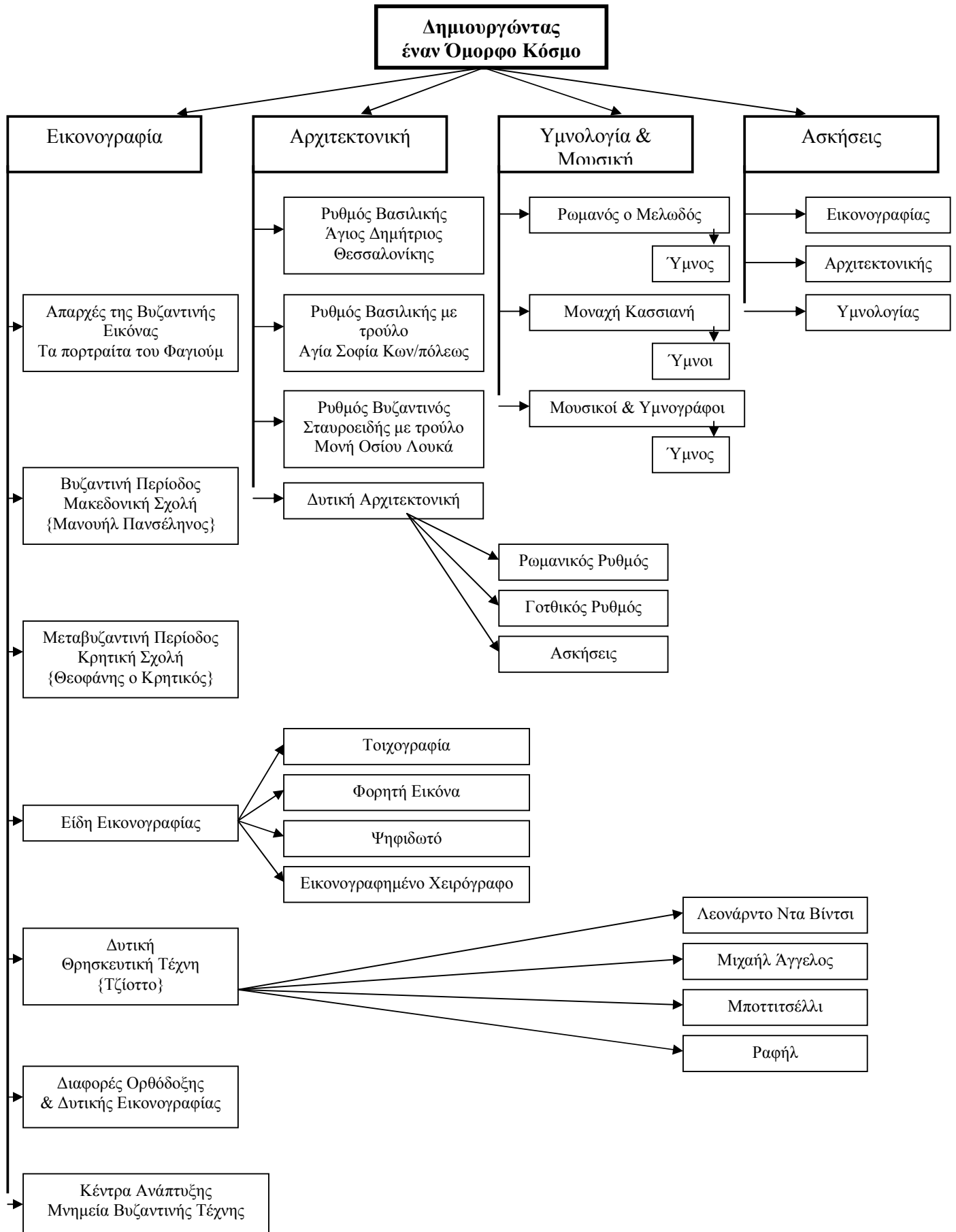

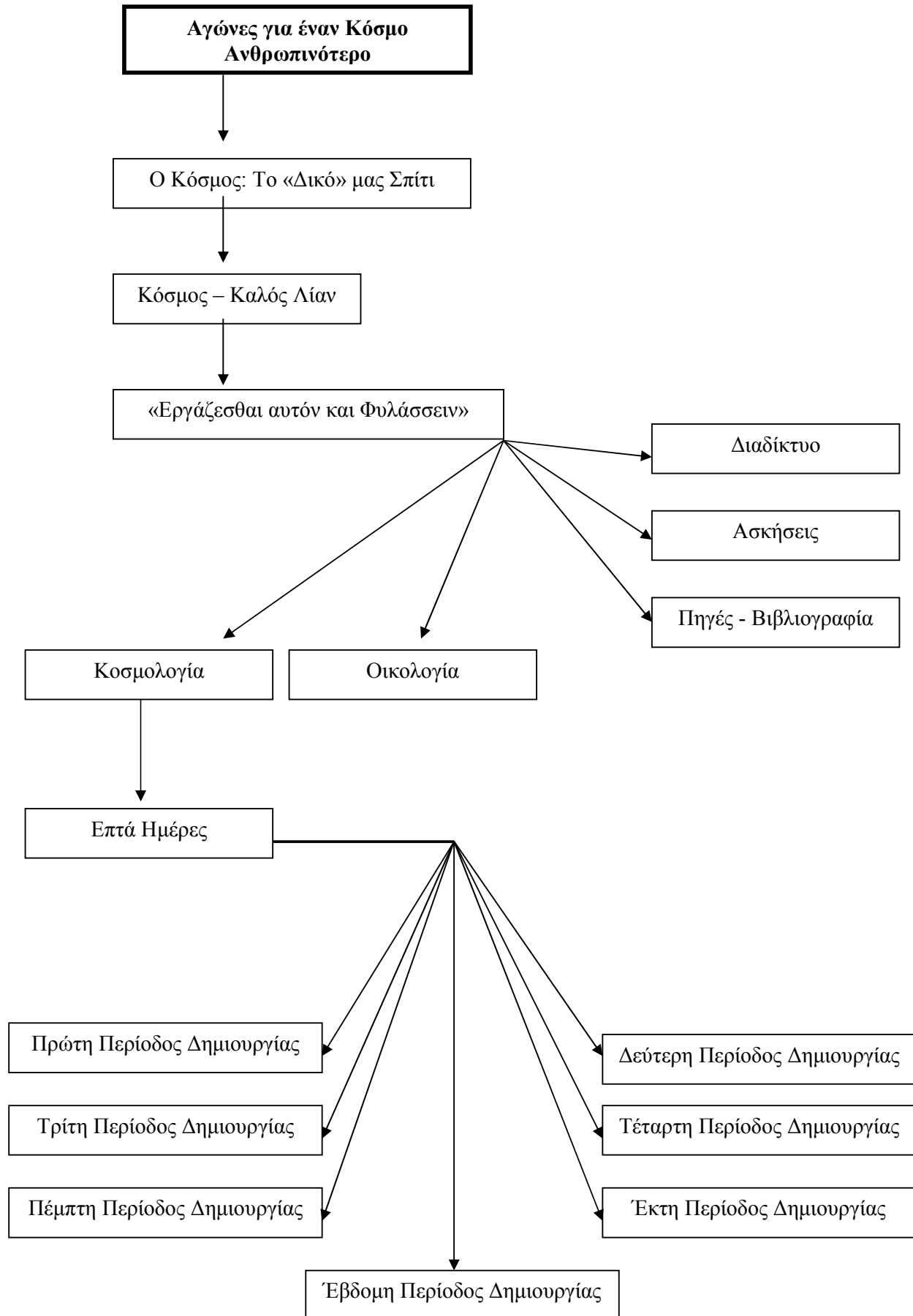
Ακολουθεί αναλυτικό δενδρικό σχέδιο πλοήγησης για την κάθε ενότητα →

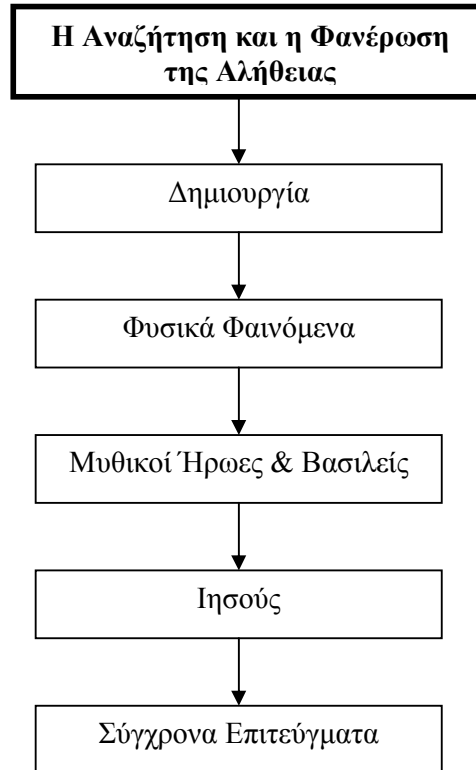

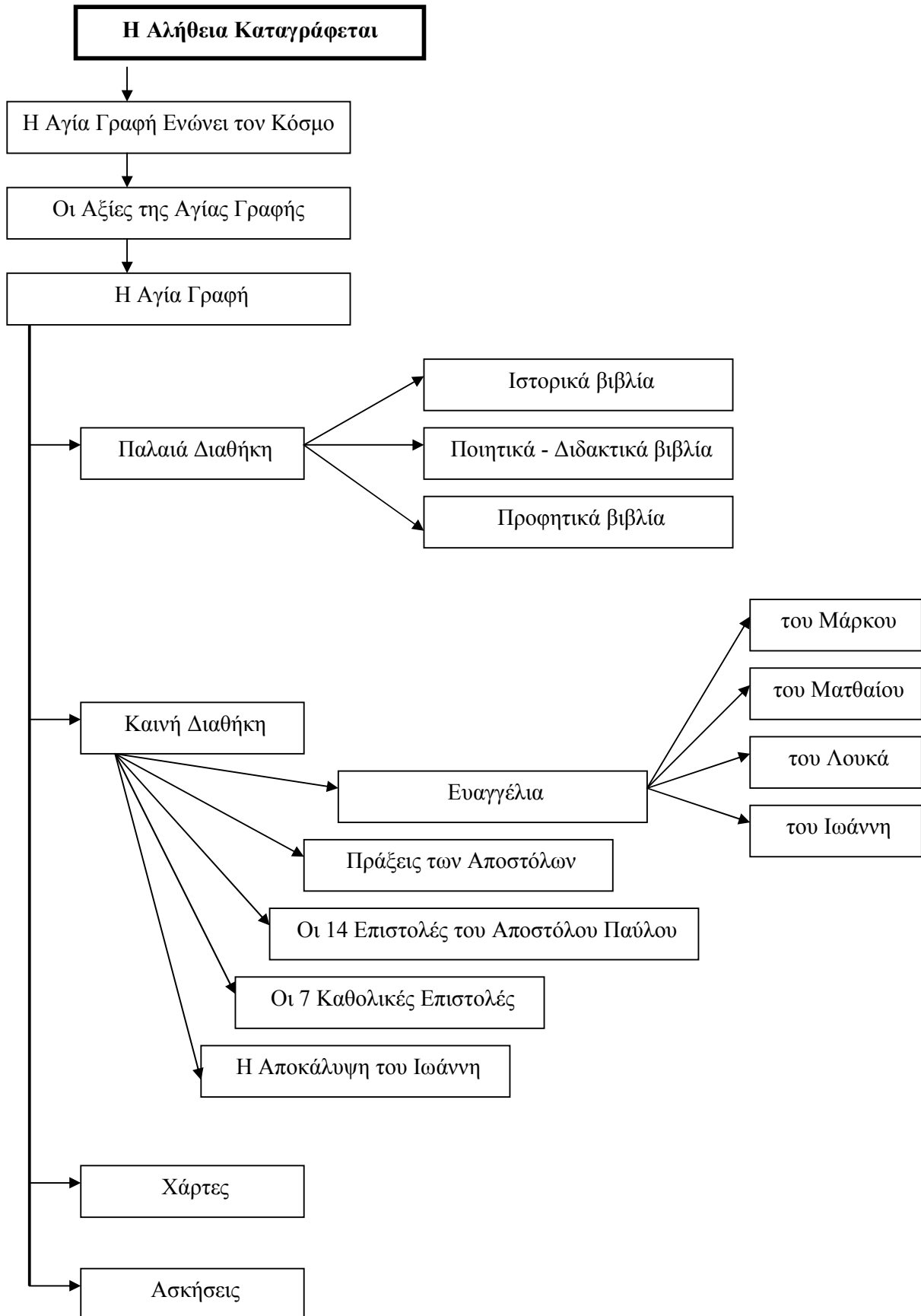

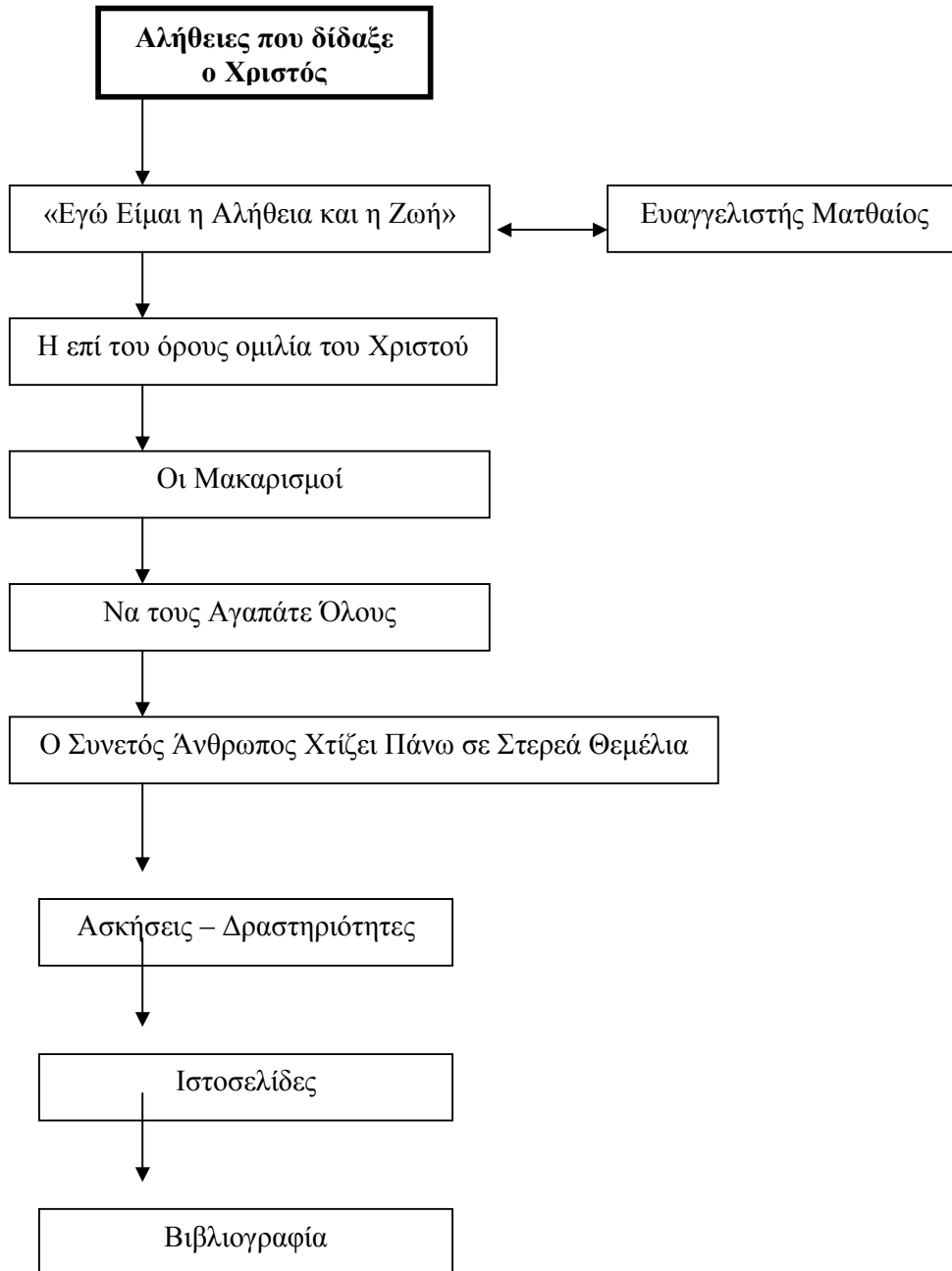

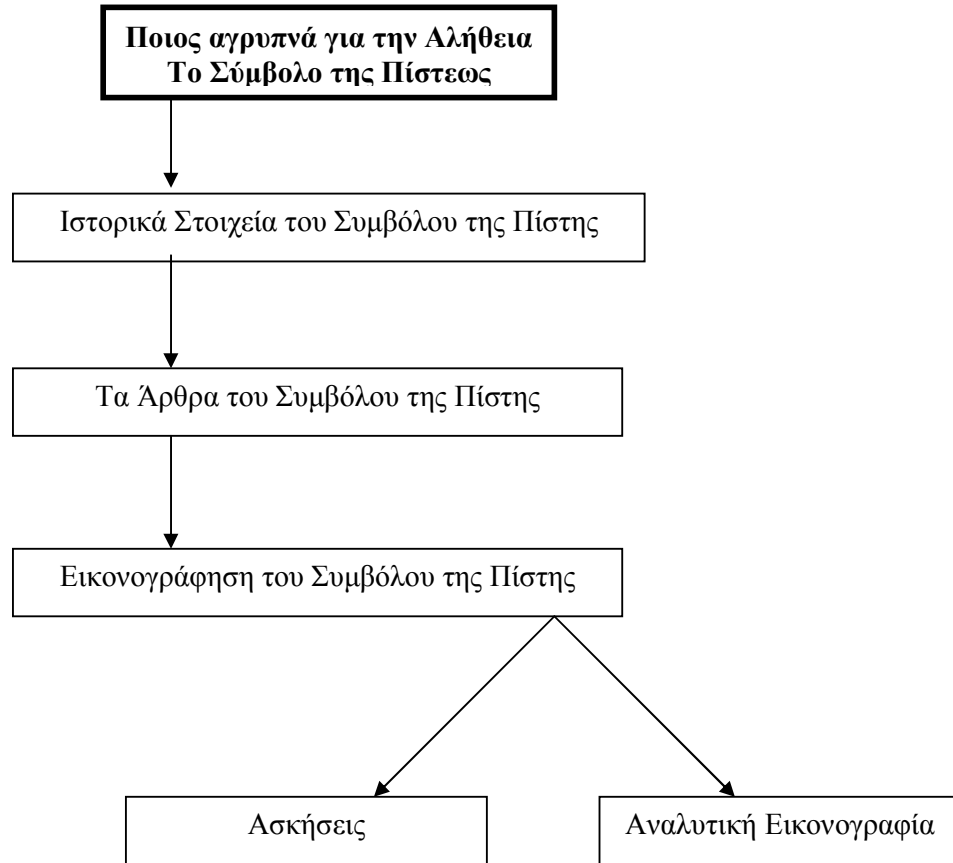

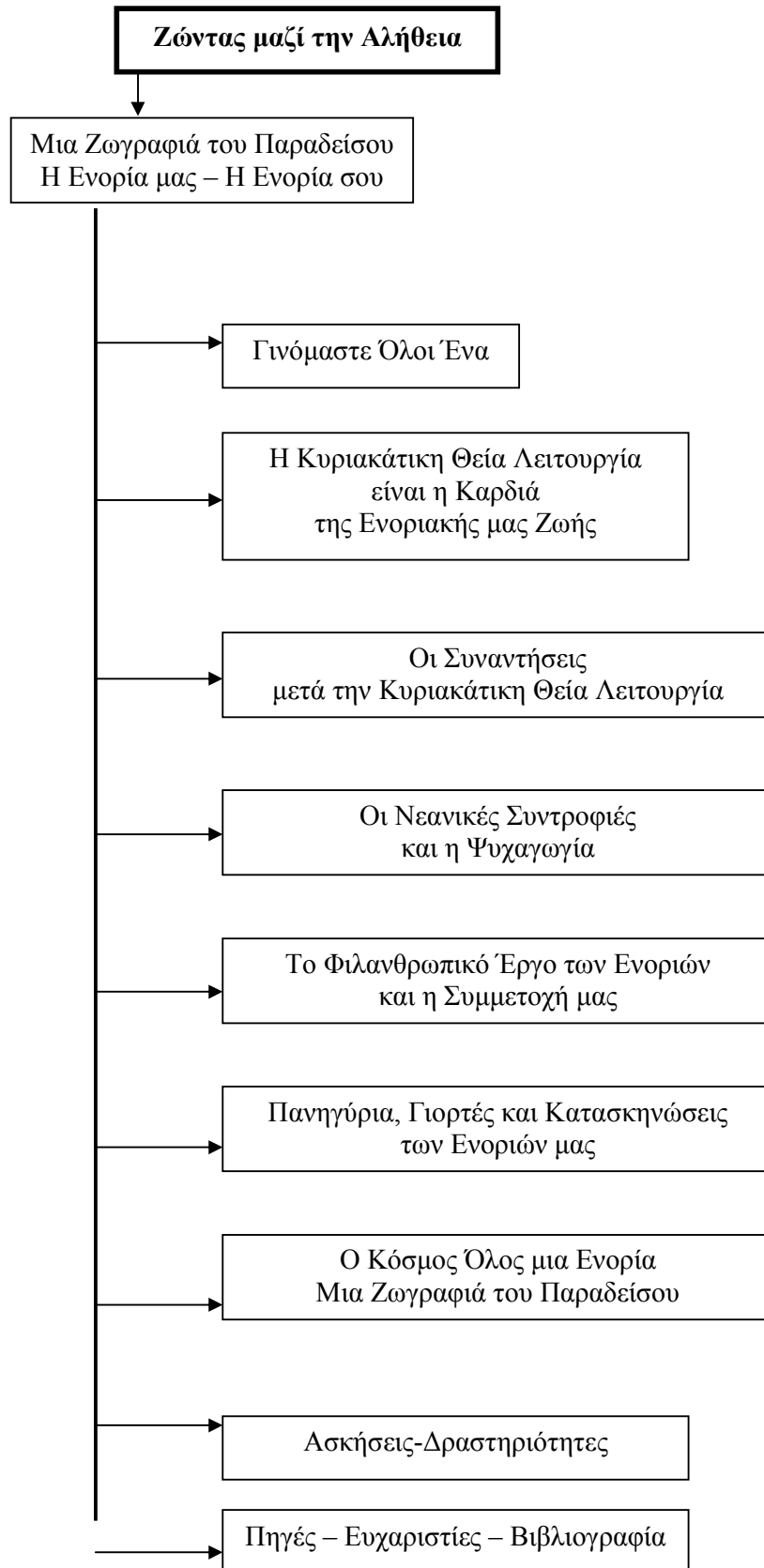

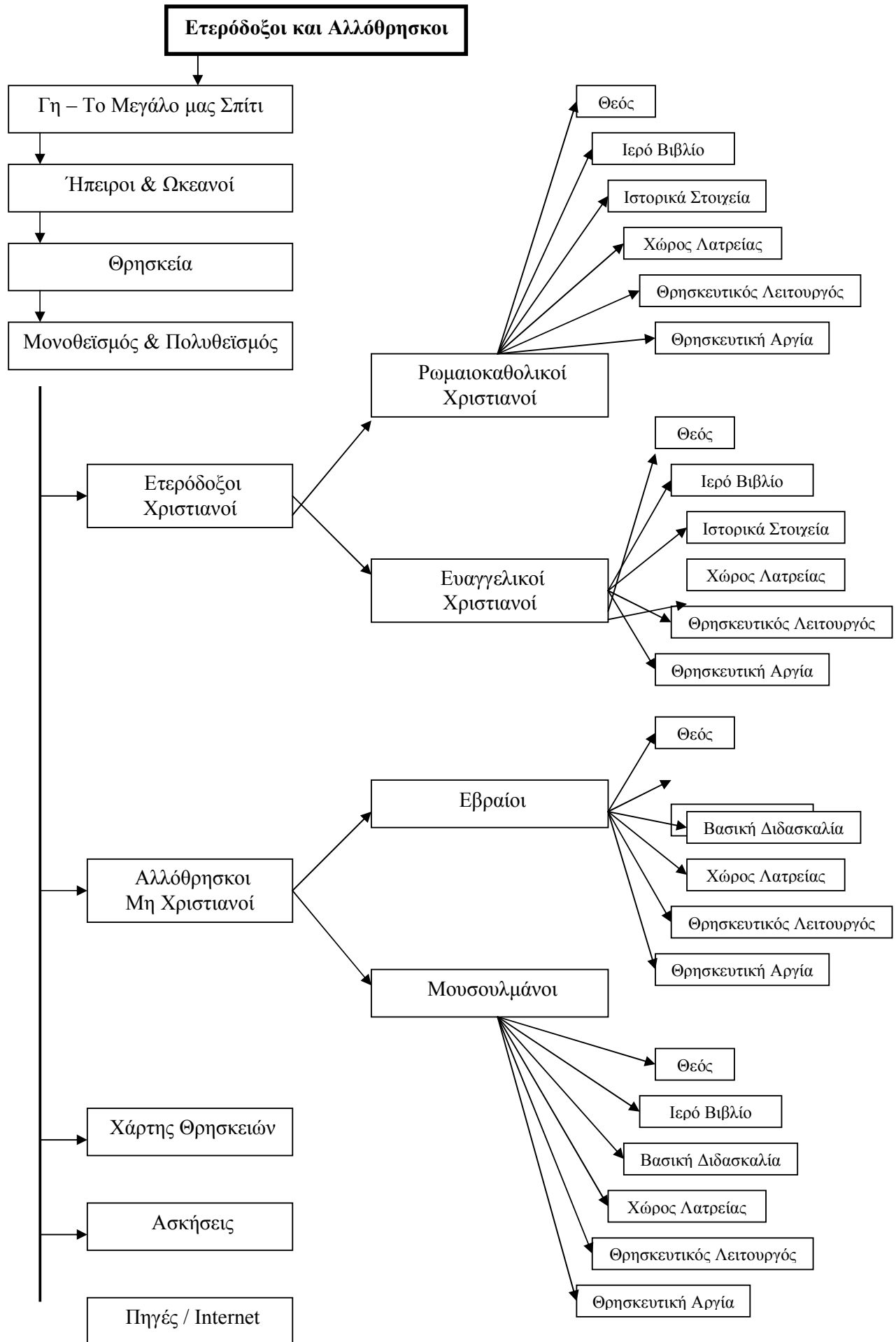

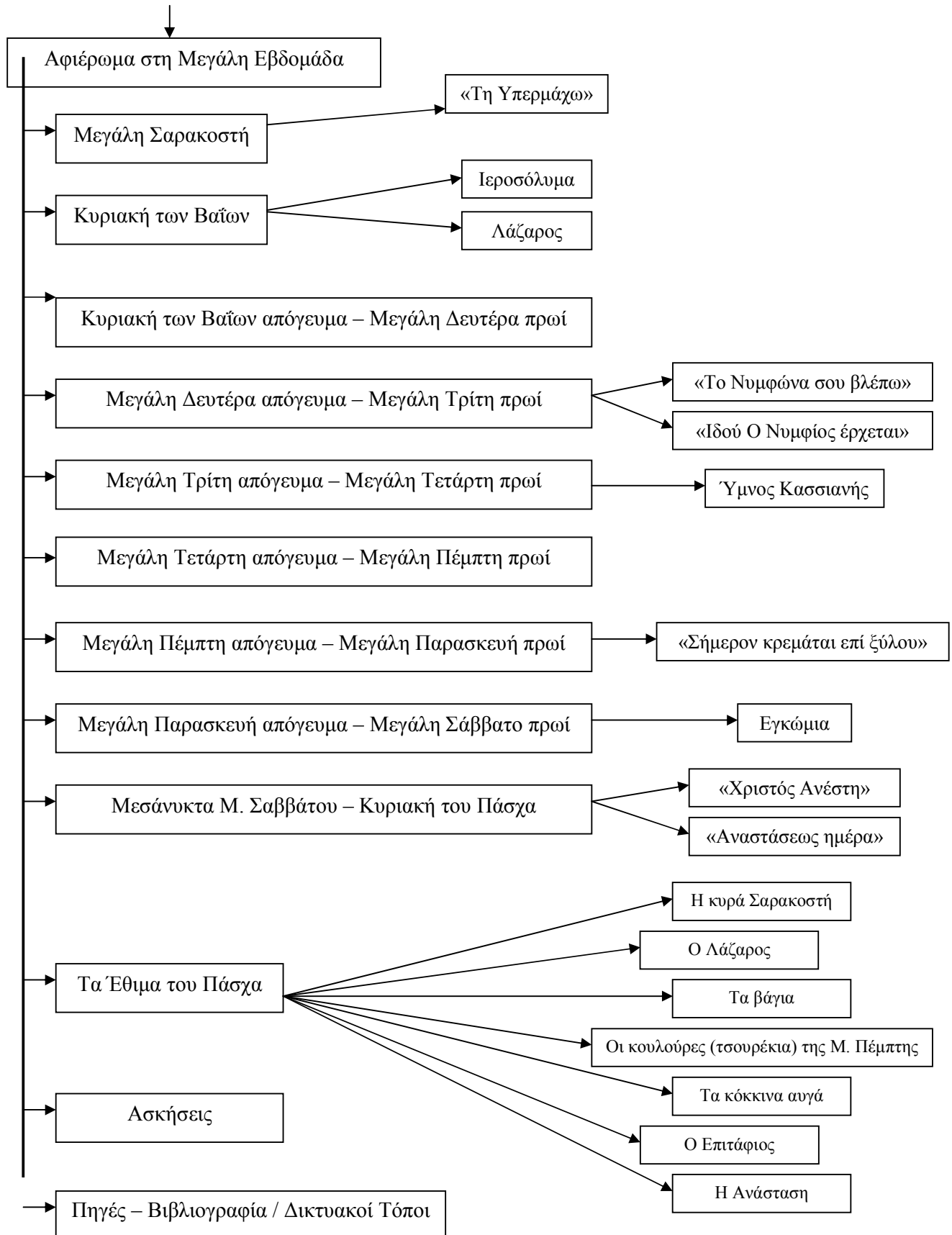

Επίκαιρα Θέματα
Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου κ. Αλέξανδρο Μ. Σταυρόπουλο για τις ιδέες που μας έδωσε όσον αφορά στην ανάπτυξη της ενότητας Ζώντας μαζί την αλήθεια – Η ενορία μας.

Ευχαριστούμε πολύ τον μουσικοσυνθέτη κ. Σταμάτη Σπανουδάκη, για την άδεια που μας έδωσε να χρησιμοποιήσουμε τη μουσική από τη δίσκο (CD) Εαρινή ώρα.

Ευχαριστίες οφείλονται και στον Πρόεδρο του Συλλόγου Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως κ. Σταμάτη Κίτσα για την παραχώρηση της άδειας όσον αφορά τη χρήση βυζαντινών ύμνων (που αποδίδονται από τη χορωδία του Συλλόγου) για τις ανάγκες του CD.

Πολλές ευχαριστίες απευθύνει η Ομάδα μας στον Δρ. Ιστορίας Μεταβυζαντινής Τέχνης κ. Ιωάννη Ρηγόπουλο, για την ευγενική άδεια δημοσίευσης εικόνων από το βιβλίο του: Φλαμανδικές επιδράσεις στη Μεταβυζαντινή Ζωγραφική, Προβλήματα Πολιτιστικού Συγκρητισμού, τόμος Α', Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Αθήνα 1998.

Μεγάλο μέρος του φωτογραφικού υλικού για την ενότητα Ζώντας μαζί την αλήθεια – Η ενορία μας, προέρχεται από το Αρχείο του Πνευματικού Κέντρου του Ιερού Ναού της Ευαγγελίστριας Πειραιώς. Επίσης η μουσική επένδυση όλης αυτής της ενότητας έχει γίνει από αποσπάσματα δίσκων (CD) που έχει κυκλοφορήσει το Πνευματικό Κέντρο και ο Ναός της Ευαγγελίστριας. Ευχαριστούμε τον προϊστάμενο του Ναού π. Γεώργιο Γεωργακόπουλο για την ευγενική παραχώρηση του υλικού αυτού.

Ευχαριστούμε τον Καθηγητή Βυζαντινής Μουσικής, Πρωτοψάλτη, κ. Παναγιώτη Καβαρνό για την επιμέλεια και την μίξη του ήχου σε κάποιες ενότητες όπως και για τη συμμετοχή του στην εκφώνηση κάποιων κειμένων.